GLAS GORENJSKE

IZHAJA OD OKTOBRA 1947 KOT TEDNIK
S 1. JANUARJEM 1956 KOT POLTEDNIK
OD 1. JAN. 1960 IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO
IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« V KRANJU

UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR
GLAVNI UREDNIK: SLAVKO BEZNIK

TELEF.: UREDNIŠTVO 24-75 in 21-90, UPRAVA 21-80
TEK. RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU
607-70-135 — IZHAJA OB PONEDELJKIH, SREDAM,
IN SOBOTAH — LETNA NAROČNINA 900,
MESEČNA 75, POSAMEZNA ŠT. 10 DIN

LETO XIII., ŠT. 117 — GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO — SREDA, 5. oktobra 1960

OB „TEDNU OTROKA"

Vsakoletni »Teden otroka« pomeni pregled skrbi in dela za družino in otroka v preteklem obdobju in istočasno čas, ko načrtujemo bodoče delo na področju varstva in vzgoje otrok. Zavedajoč se velikega pomena pravilnega telesnega in duševnega razvoja našega mladega rodu, postavljamo v letošnjem »Tednu otroka« v ospredje vprašanje družbene skrbi za varstvo in vzgojo otrok in aktivizacijo čimširšega kroga državljanov pri tem delu.

Ljubezni do naših otrok, skrbi za njihovo prihodnost, za njihovo pravilno vzgojo in dobro pripravo na življenje bo zadoščeno, če se bomo lotili dela tam, kjer ga je treba začeti, da bomo namreč pregledali pogoje, v katerih raste naš najmlajši rod in predvideli ukrepe, ki so edini ključ za rešitev problemov varstva in vzgoje otrok.

Naš gospodarski in družbeni razvoj dajeta danes po eni strani že materialne možnosti za bolj energično reševanje problemov varstva in vzgoje otrok, na drugi strani pa omogočata neposrednemu proizvajalcu, da sam odloča, v kakšne namene bo dal sredstva iz viška dela. Naš družbeni razvoj pa tako rešitev celo zahteva, saj se danes že zavedamo, da je od urejenih družinskih razmer, od urejene prehrane družine, predvsem pa od preskrbljenega varstva in vzgoje otrok, v veliki meri odvisno to, kako bosta zaposlena starša na delovnem mestu zbrana, kakšna bo njuna proizvodnost dela, koliko se bosta lahko nadalje strokovno izobraževala in pridobivala strokovno kvalifikacijo in odvisno v veliki meri od tega, koliko se bosta lahko kot državljana družbeno udejstvovala. Zato ni slučaj, da postavljamo ravno vprašanje varstva in vzgoje s tako ostrino v ospredje in terjamo rešitve, ki bodo najbolj zadovoljile potrebe neposrednih proizvajalcev, še posebno pa zaposlenih mater.

Izkušnje zadnjih let so nam pokazale, katere oblike varstva in vzgoje otrok danes najbolj ustrezajo potrebam obojestransko zaposlenih staršev. Osnovna ugotovitev je, da tega problema ne more rešiti posamezna družina v svojem ozkem okviru, ampak da ga je možno rešiti edinole ob močni družbeni podpori z varstveno-vzgojnimi ustanovami, z dnevnimi in drugimi letovanji. Vse te oblike pomoči družini bodo uspešne, če se bodo ravnale po dejanskih potrebah zaposlenih staršev in upoštevale, da je treba vsepovsod stremeti za socialistično vzgojo mladega rodu. Seveda pa je od dejavnosti staršev, državljanov, v marsičem odvisno, kako se bodo reševala vprašanja varstva in vzgoje otrok, pa še vprašanja zaščite družine, matere in podobno, saj imajo same kot neposredni proizvajalec pravico, da odločajo, v kakšne namene bodo šla razpoložljiva sredstva v podjetjih. Prav tako imajo pravico, da na zborih volivcev in v organih družbenega upravljanja zagovarjajo zahteve po ureditvi teh vprašanj. Njihovo neposredno sodelovanje pri delu ustanov, igrišč in letovanj je dragocen prispevek k boljšemu delu na tem področju.

Osnovna šola, eden izmed najvažnejših vzgojnih činiteljev, mora usposobiti naš mladi rod za poklicno in družbeno življenje. Novi zakon ji je jasno začrtal to nalogo in ji določil pot. Je pa vprašanje, ali bo šola sposobna opravljati to nalogo, če se bo še večalo število šol s tremi ali celo štirimi izmenami, če mnoge šole jeseni ne bodo vedele, ali bodo začele z delom ali ne, ker nimajo dovolj učiteljev. V takih pogojih težko govorimo o reformirani šoli. Dolžnost vseh subjektivnih činiteljev in vsakega posameznega državljana je, da storimo vse, da se tako stanje popravi. Zavedamo se, da teh problemov ni mogoče rešiti od danes do jutri, vendar je pa sedanje 5-letno obdobje gospodarskega in družbenega razvoja čas, ko to lahko predvidevamo.

Osnovni pogoj za pravilno, srečno in zdravo življenje naše mladine je urejena, zadovoljna in na enakopravnosti sloneča družina. Od nje pričakujemo, da bo z zgledom dajala otrokom spoznanje o dejanski enakopravnosti moža in žene, očeta in matere, da si bodo otroci v vsakodnevnem življenju pridobili socialistične poglede na odnose med ljudmi sploh. Iz ravnanja staršev in življenja v družini, naj otroci spoznajo dolžnosti in pravice slehernega državljana v naši družbi. To je težka in odgovorna naloga, ki ji mnogi starši ne morejo biti kos, lahko pa jim pri tem pomagajo družbene organizacije in društva, s tem da organizirajo izobraževanje državljanov in staršev o vzgoji. Tudi to je naloga, mimo katere ne moremo v »Tednu otroka«.

Vse naše delo za otroka, za družino mora izhajati iz potreb zaposlenih staršev, upoštevajoč pri tem naš vzgojni smoter. Pri tem nam mora biti izhodišče komuna, ki je tista zaključna celota, v okviru katere edino lahko postavljamo načrte o varstvu in vzgoji otrok in v okviru katere edino lahko najdemo rešitev teh problemov. V komuni imamo številne organizacije, ustanove, društva, organe družbenega upravljanja, katerih dolžnost je delati za čimbolišo zaščito in vzgojo otrok. Njih delo bo uspešno le, če bodo tesno medsebojno sodelovali in stremeli, da se čim več državljanov, predvsem neposrednih proizvajalcev vključi v delo.

Pozitivno javno mnenje, ki naj ga ustvarijo SZDL, DPM, organi delavskega in družbenega upravljanja s svojim vstrajnim delom, naj bo v tem, da osveščamo državljane kot tudi organe oblasti, da je naša prihodnost odvisna tudi od tega, v kolikšni meri bomo že danes rešili vprašanje varstva in vzgoje otrok.

Zato naj ne bo »Teden otroka« le teden skrbi in dela za otroka in družino, ampak predvsem vzpodbuda za še hitrejše in boljše urejanje varstva in vzgoje naših otrok!

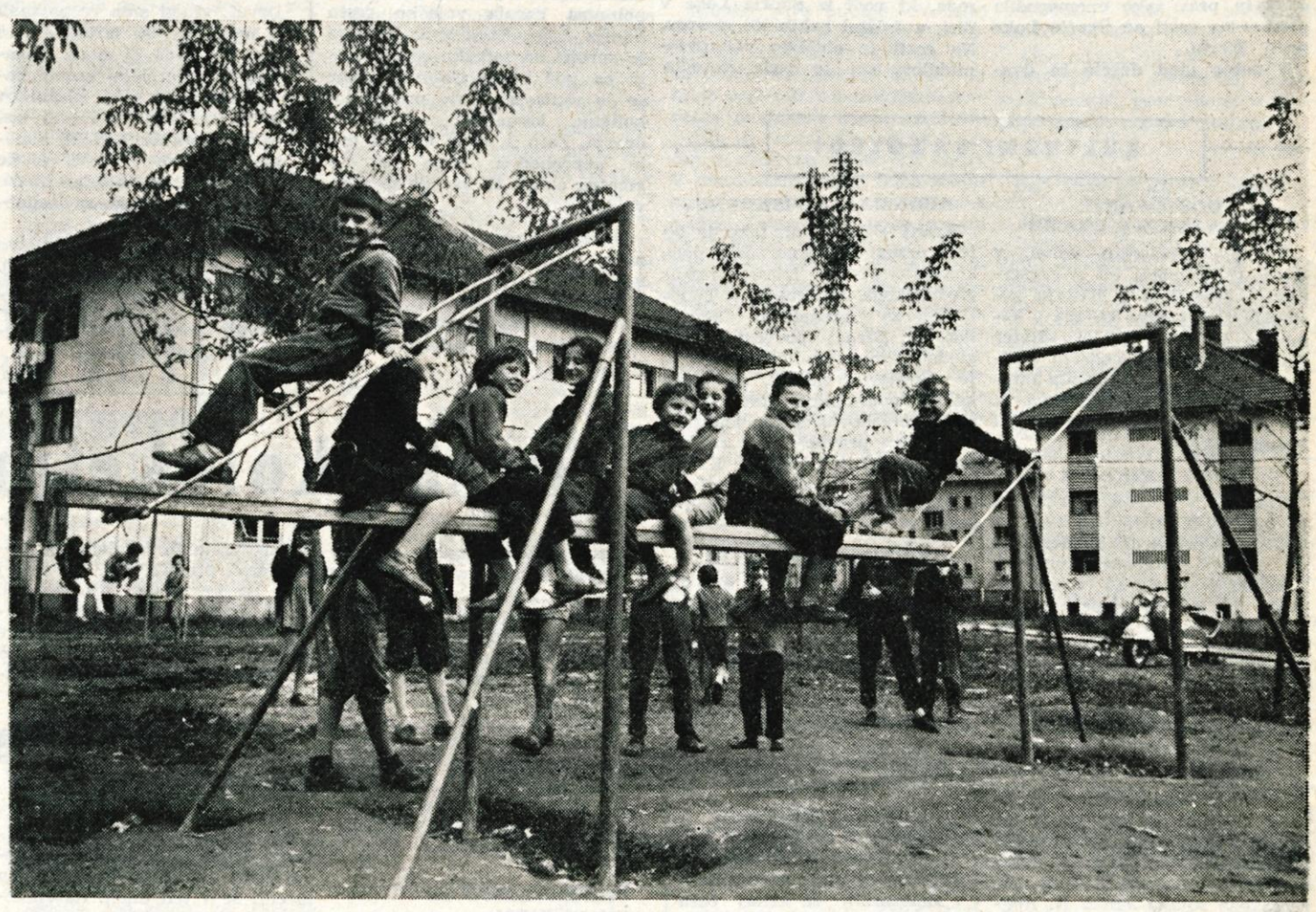

V nedeljo je bil začetek praznovanja »Teden otroka«, s katerim bomo po vsej državi zaključili prihodnjo nedeljo. V tem tednu bodo vse družbene in društvene organizacije, predvsem pa organizacije društva prijateljev mladine, skrbno premotrile vsestransko življenje naših otrok: v vrtcih, šolah, internatih, doma, na športnem, kulturnem in drugih področjih. Prav »Teden otroka« je vsako leto tisti čas, ki nam daje nove pobude, da dosegamo iz leta v leto vse večje uspehe na področju skrbi, varstva in vzgoje najmlajših.

S seje Sveta za šolstvo OLO Kranj

Glavni problem še vedno - pomanjkanje strokovnega kadra

V ponedeljek, 3. oktobra popoldne, je bila 10. seja Sveta za šolstvo Okrajnega ljudskega odbora Kranj. Šef odseka za šolstvo, prosveto in kulturo pri OLO Kranj tov. Jože Varl je v prvi točki dnevnega reda prebral poročilo Sveta za šolstvo o problemih in razvoju šolstva v kranjskem okraju, za tem pa je poročilo in program dela Okrajnega zavoda za prosvetno pedagoško službo podala tov. Slavica Zirkelbachova. Predloga poročil, ki sta bila predložena Svetu, bodo skupno s sklepi in zaključki predložili v razpravo OLO.

Poročili sta se nanašali drug na drugega. V kranjskem okraju namreč spremlja in proučuje delo in prebleme na področju vzgoje in izobraževanja ter opravlja sistematično pedagoško nadzorstvo na šolah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih. Zavod za prosvetno pedagoško službo, ki je pod neposrednim nadzorstvom Sveta za šolstvo OLO.

V minulem šolskem delu je bilo najlažje in najuspešnejše delo na osnovnih šolah, ker je Zakon o osnovni šoli že jasno določil, kakšna naj bo reformirana osnovna šola. Na pregledih ob koncu šolskega leta so pedagoški svetovalci ugotovili dobre uspehe tako v ideološkem, metodičnem in vsebinskem pogledu na popolnih osemletnih šolah. Manj uspešno je bilo delo na niže organiziranih šolah, na katerih manjka kvalificiranih učiteljev. Težko je stanje tudi na pomožnih šolah, ker ni ustreznih učnih prostorov, so brez delavnic, večina brez telovadnic in igrišč, primanjkuje učil in knjig in kar je glavno, usposobljenih defektologov, saj je bilo od 20 učiteljev le 8 defektologov. Dosedanja praksa, da se prešolajo učenci nerazvitih pomožnih šol po nekaj letih specialnega šolanja spet na osnovne šole, je močno škodovala nadalnjemu razvoju teh učencev. Tudi osnutek novega zakona o posebnem šolstvu ne uveljavlja take prakse, ampak predvideva popolno obvezno osemletno šolanje teh učencev na pomožnih šolah in celo nadaljnje izobraževanje na posebnih strokovnih šolah. Zato je nujna razširitev šolske mreže za duševno prizadete otroke na vse občinske centre.

Pri gimnaziji pa so bili prvi koraki k novi reformi, letošnji zaključni izpiti, ki zahtevajo od dijakov precej samostojnega dela in znanja. Bolj kot prejšnja leta so se uveljavile šolske in razredne skupnosti. Težava pa bo zlasti z uvedbo tehnične vzgoje, ker ni za ta predmet niti materialnih pogojev niti kadrov.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Preddvorčani ob svojem prazniku

V soboto so v Preddvoru praznovali svoj krajevni praznik. Pred spomenikom žrtvam je bila žalna komemoracija, kjer so organizacije Zveze borcev, Zveze komunistov in SZDL položile vence na skupni grob padlih borcev. Slavnostni govor je imel tovariš Jože Tičar, sodelovala je še godba na pihala, šolski mladinski pevski zbor ter recitatorji. Po slovesnosti so predvajali celovečerni domači film »Ne obračaj se, sinko«.

Fe

Zadnje vesti

PO SVETU ...

New York, 4. oktobra

Predsednik republike Josip Broz-Tito bo odpotoval iz New Yorka danes popoldne s člani ožjega spremstva in generalnim sekretarjem Leom Matesom. Odhod iz New Yorka je napovedan za 16.45 po jugoslovanskem času. Državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popovič s pomočnikom Josipom Djerdjom in veleposlanik Miša Pavičevič se bodo še nadalje udeleževali dela Generalne skupščine združenih narodov. Popoldne ob 15.30 po našem času bo Generalna skupščina nadaljevala splošno razpravo.

... IN DOMA

Beograd, 4. oktobra

Novi Liberijski veleposlanik v Beogradu, Ruand Cuper je položil danes dopoldne venec na grob neznanega junaka na Avali.

Kranj, 4. oktobra

Delegacija trgovinskih delavcev italijanske Konfederacije dela je končala obisk v naši republiki in odpotovala davi v Sarajevo. Med tridnevnim obiskom v Sloveniji so italijanski gostje obiskali Ljubljano, Bled in Podljubelj. V našem glavnem mestu so si ogledali več trgovinskih podjetij ter se tam zanimali za organizacijo dela in delavsko upravljanje.

Plenum Občinskega komiteja ZK v Škofji Loki

Več idejnosti v vzgoji naših otrok

Škofja Loka, 4. oktobra.

Na plenumu Občinskega komiteja ZK, ki je bil tukaj včeraj, so govorili o nekaterih aktualnih problemih šolske reforme in vzgoje naših otrok. Poleg članov plenuma so v razpravi sodelovali tudi šolski upravitelji in predstavniki vzgojnih zavodov in domov.

Predsednik Sveta za šolstvo tov. Milan Žakelj, je v uvodnem referatu predvsem poudaril pomanjkanje idejnosti na naših šolah. Materialna osnova na naših šolah se dokaj hitreje izboljšuje kot pa ideološka raven. Tudi šolski odbori se pretežno zanimajo zgolj za zunanji izgled šole, za adaptacije in podobno, zelo malo pa je na njihovih sestankih govora o učnih načrtih, o načinu in oblikah vzgoje in o drugih podobnih važnih vprašanjih.

Ob koncu živahne razprave o teh zadevah so govorili tudi o nekaterih problemih prostorov. Pri tem so omenili, da je nujno dograditi šolsko poslopje na Malenskem vrhu ter povečati šolske prostore v Gorenji vasi. Hkrati so menili, da je treba začeti gradnjo šolskega poslopja na Trati pri Škofji Loki. **V. R.**

Predsednik Tito
včeraj odpotoval iz New Yorka

Po nadvse uspešnem prisostvovanju na XV. zasedanju Generalne skupščine v New Yorku, se je predsednik Tito včeraj vkrcal na italijansko ladjo »Leonardo da Vinci«. 13. oktobra bo prispel v Genovo. Spremljajo ga generalni sekretar in člani ožjega predsednikovega spremstva. Člani jugoslovanske delegacije, ki so s predsednikom Titom prispeli v New York, kot državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović, pomočnik državnega sekretarja Josip Djerdja in veleposlanik Miša Pavičević bodo ostali v New Yorku in se udeleževali nadaljnega dela generalne skupščine OZN.

Predsednik Tito je bil v New Yorku skoraj 14 dni in je v tem času navezal vrsto stikov z voditelji številnih držav. Pogovarjal se je z ameriškim predsednikom Eisenhowerjem, predsednikom ministrskega sveta ZSSR Nikito Hruščevom, predsednikom britanske vlade Haroldom Macmillanom, predsednikom ZAR Naserjem, predsednikom Indonezije Sukarnom, predsednikom Gane Nkrumahom, predsednikom indijske vlade Džavaharlalom Nehrujem, šefom Kambodže princem Norodomom Sihanukom, ministrskim predsednikom libanonske vlade Saemom Salemom. Sprejel je tudi podpredsednika vlade in zunanjega ministra Afganistana Sardarja Mohameda Naima, voditelja cejlonske delegacije Correa, indijskega ministra Krišno Menona in številne druge. Predsednik Tito je imel več stikov z jugoslovanskimi izseljenci. Najvažnejši momenti njegove dejavnosti v New Yorku pa so bili vsekakor ob njegovem govoru, ki ga je imel 16. septembra in pa razgovori petih državnikov izvenblokovskih dežel.

Neurje v Poljanski dolini ni prizanašalo

ŽIRI — Kot smo že poročali, je preteklo soboto divjalo hudo neurje v Poljanski in Selški dolini. To je bilo še hujše v Poljanski dolini, kjer je poljanska Sora s svojimi pritoki močno narasla. Razen tega pa se je v tej dolini utrgalo tudi več manjših zemeljskih plazov, ki so zatrpali precej cest. Sora pa je na večih mestih prestopila bregove in prav tako onemogočila promet na cesti od Škofje Loke proti Žirem.

V sobto med deseto in dvanajsto uro je Sora poplavila vasi Ledinca, Brekovce, Selo in del Žirov. Tako da so bili v Žireh iz nekaj hiš prisiljeni reševati živino in ostalo pohištvo ter poljske pridelke, ker je bilo tu kakih 200 m ceste popolnoma pod vodo. Voda je odnesla 12 sodov z bitumenom. Najbolj kritično pa je bilo v naselju Selo, kjer je poplavila Sora cesto II. reda, ki vodi iz Škofje Loke v Žiri, v dolžini kakih 800 metrov. Na cesti je obtičalo več avtomobilov, saj je voda dosegla višino celo do 1 metra. Ogrožena je bila vsa vas in bi jo skoraj morali evakuirati, če ne bi voda začela upadati.

Pri Gorenji vasi je odneslo popolnoma novo brv in po nepopolnih podatkih znaša škoda kakih 400.000 dinarjev. Razen tega se je v bližini Gorenje vasi odtrgal zemeljski plaz, dolg kakih 20 m, dva plazova pa sta popolnoma zasula vojaško cesto Škofja Loka—Stari vrh. Prvi se je sprožil na začetku ceste, drugi pa pod vasjo Gabrovo, kjer se je vsula na cesto precejšnja količina kamenja, zemlje in drevja. Zato je cesta na tem delu neprehodna. Kaže pa, da gmotna škoda tu vseeno ni tako velika.

Drugod, kjer narava ni prizanesla krajem v Poljanski in Selški dolini, so ljudje že začeli čistiti ceste, povsod tam, kjer je voda že odtekla, po nekaterih krajih pa so še ostala manjša jezera.

-č

NAŠ RAZGOVOR

Slabše kot lani

»Nezadovoljni smo letos. Od poletne turistične sezone smo si precej obetali, imeli pa smo dokaj slab obisk. Tega pa nismo v vseh pogledih krivi mi.« — Tako nam je povedal član upravnega odbora preddvorskega turističnega društva Jože Tičar, ko smo se pred dnevi z njim razgovarjali.

»Vzrokov je več,« je nadaljeval. »Lani smo razpolagali s približno 60 ležišči, letos smo jih imeli 25 manj. Nagajalo nam je slabo vreme, tako da je precej izletnikov predčasno zapustilo tudi naš camping ob Črnjavi. In končno — jezero Črnjava je še neurejeno, pa tudi gostinske usluge zaostajajo za sodobnim turizmom.«

»Torej si je vaše društvo letos nabralo precej izkušenj. Ste na osnovi le-teh že kaj razmišljali, kako bi si prihodnjo sezono zagotovili boljši turistični promet?«

»O tem smo že precej razpravljali. Povedati pa moram, da smo na morebitni letošnji neuspeh lahko računali že vnaprej. Že dlje se lotevamo enih in istih problemov, za katere že dolgo vemo, da so največja ovira turizma v Preddvoru.

Brž ko bi dobili v upravljanje eno izmed večjih poslopij (teh je v Preddvoru precej — op. pisca), v katerem bimeli zadostno število ležišč in drugih prostorov, bi se lahko šli turizma kot je treba, ne pa sedaj, ko moramo imeti goste raztresene pri privatnikih v Preddvoru in tudi bližnji okolici. Jedro celotnega problema pri nas pa je v tem, ker že nekaj let čakamo dokončne besede — ali naj bo v Preddvoru zdravstveni turizem ali pa splošni turizem. Ker ne vemo, pri čem smo, tudi ne vemo, kako naj usmerimo naše delo. Prav zaradi tega bolj ali manj z žalostjo ugotavljamo, da ostajajo vsako leto v našem kraju številne možnosti — vsaj za Preddvor precejšnjega gospodarskega pomena — neizkoriščene.«

n. n.

Jože Tičar

KULTURNI RAZGLEDI

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE DRAME

Kranj — Prihodnji teden, v sredo 12. oktobra, bo v Prešernovem gledališču v Kranju gostovala ljubljanska Drama s komedijo Držiča - Rupla »Boter Andraž«. Režijsko vodstvo uprizoritve je v rokah Franceta Jamnika. Popoldne bo predstava za red Kolektivi, zvečer pa za red Premierski.

NOVA RAZSTAVA

Kranj — V soboto, 1. oktobra, je bila v Mestnem muzeju v Kranju otvoritev del akademskega slikarja Staneta Kumarja. Razstavljena dela so v risbah, gvašu (tu je tudi najuspešnejši), olju in akvarelu. Razstava bo predvidoma odprta do 14. oktobra.

KRANJČAN JANKO ROGELJ — PUBLICIST IN ZGODOVINAR V AMERIKI

Precej je naših rojakov, ki so odšli v tujino in kjer so se izkazali kot spretni in sposobni kulturni delavci. Med te moramo vsekakor uvrstiti tudi gorenjskega rojaka Janka N. Roglja, po rodu s Primskovega pri Kranju. Njegov oče Janez je bil kovač na Primskovem.

Janko Rogelj je obiskoval osnovno šolo na Primskovem, nato gimnazijo v Kranju. Še pred I. svetovno vojno pa je odšel v svet, preko Oceana v Ameriko, tako kot je takrat odšlo tja precej naših rojakov.

V Ameriki je bil Janko Rogelj takoj sprejet v uredništvo novoustanovljenega slovenskega lista Enakopravnost (1918. leta, torej takoj po končani I. svetovni vojni), ki je izhajal v Clevelandu, kjer je še danes največ slovenskih izseljencev. Ker pa je Janko Rogelj želel višje izobrazbe, smo ga lahko kasneje srečali tudi v šolskih klopeh Dubuque Collegea v Dubqueju v državi Yowa. Sicer pa je razen tega — tako kot je bilo za tiste čase za naše izseljence značilno — opravljal tudi druge posle: bil je topilničar, šofer, pek, tovarniški delavec in uradnik. Vedno pa je bil nadvse prizadeven pri organizacijskih delih med slovenskimi izseljenci.

Ustanavljal je kulturna društva in jih tudi vodil. V Clevelandu je ustanovil dramsko družino Ivan Cankar, ki jo je vodila znana slovenska igralka Avgusta Danilova, Rogelj pa je bil prvi režiser. Velike zasluge ima tudi pri gradnji Slovenskega narodnega doma v Clevelandu na St. Clair Aveniji. Dom je med največjimi izmed 10 slovenskih domov v Clevelandu. V domu je razen velike dvorane tudi več trgovskih lokalov in potovalna pisarna Avgusta Kolandra, znane slovenske potovalne organizacije.

Med II. svetovno vojno je bil Rogelj med voditelji Slovensko-ameriškega narodnega sveta, ki je podpiral osvobodilno gibanje v Sloveniji. Za takratno delo je bil Rogelj tudi odlikovan — priznanje mu je dal AVNOJ 16. septembra 1945. leta. Janko Rogelj je bil tudi velik Adamičev prijatelj, s katerim sta 1949. leta tudi skupaj obiskala njuno staro domovino.

Kljub štiridesetletnemu bogatemu javnemu delovanju, je Rogelj še vedno zelo aktiven. Sedaj piše zgodovino slovenskih izseljencev. Pred kratkim je objavil večje delo o slovenskem novinarju in pesniku Ivanu Zupanu, domačinu izpod Kuma v Zasavju. Objavil pa je tudi zgodovino gradnje narodnih domov v Ameriki. Zaradi uspešnega 40-letnega dela se ga ob tem jubileju s ponosom spominjajo vsi rojaki v tujini in doma in mu želijo še mnogo uspehov v prihodnje.

Jože Župančič

ABONMA ZA »ISKRANE«

Kranj — Kot lani, tako je bil tudi letos za člane delovnega kolektiva »Iskra« izveden razpis gledališkega abonmaja v Ljubljani za gledališko sezono 1960-61. Zaradi povečanja cen gledališkim vstopnicam za 25 % je sekretariat sklenil, da sindikalna podružnica kot doslej plača obiskovalcem gledaliških predstav prevoz na relaciji Kranj — Ljubljana — Kranj, medtem ko bi razliko v povečanju cen vstopnic kril vsakdo sam.

VELIKO ZANIMANJE

Lahovče — Kulturno umetniško društvo v Lahovčah, ustanovljeno šele pred nekaj meseci, je dokaj aktivno. Člani dramske sekcije se že pripravljajo na prvo uprizoritev, na željo mladine pa so preteklo nedeljo že pričeli z mladinskim plesnim tečajem.

KLUBSKI PROSTORI SO JIM POTREBNI

ŽELEZNIKI — Člani mladinskega občinskega komiteja v Železnikih že nekaj časa resno razmišljajo o tem, da bi že letos do zime uredili klubski prostor, v katerem naj bi se zbirala predvsem mladina pa tudi odrasli. V Železnike namreč prihaja čedalje več mladine tudi iz hribovskih vasi, pa nimajo po končanem vsakdanjem delu kam iti. Nikjer nimajo prostora, v katerem naj bi se kulturno in politično vzgajali ali kako drugače zabavali. V nov klubski prostor bi si radi postavili televizor, radio, nabavili šah, literaturo, časopise in podobno.

ZAČEL SE JE ENOMESEČNI SEMINAR

Kranj — Pretekli mesec se je v tovarni Islkra, v organizaciji tovarniškega komiteja LMS in ob pomoči izobraževalnega centra, začel enomesečni seminar za mladinske aktiviste. Na spore u imajo 14 predavanj iz vseh področij dejavnosti. Seminar je štirikrat tedensko in ga obiskuje približno 30 mladincev in mladink, članov sekretariatov tovarniških aktivov. Seminar je organiziran po popolnoma istem sistemu, kot jih organizirajo v mladinskem izobraževalnem centru v Bohinju, le s to razliko, da je tu v popoldanskem času, in sicer vsakokrat po 3 ure.

Zimska kolekcija čevljev

Kranj — V septembru so se v podjetju »Planika« v Kranju zbrali na prvi izbor kolekcije modelov za pomladansko in poletno sezono 1960 nekateri poslovodje iz prodajne organizacije, zastopniki komercialnega in tehničnega sektorja. Vsega skupaj je bilo predloženih 350 modelov, izbranih pa 90. Sedaj bo prišlo do končnega izbora, v katerem bo sodelovalo vseh 116 poslovodij njihovih prodajaln. Hkrati bodo podana podočila za posamezne vrste in izdelana po posameznih prodajalnah, na osnovi tega bo že izdelan program ali načrt prodaje. Izbor bo za slovenske, primorske in hrvatske poslovodje v začetku oktobra na Pohorju, za bosanske, makedonske ter črnogorske poslovodje pa v Vrnjački Banji.

Takšen način izbiranja modelov za proizvodnjo je zelo uspešen, saj so poslovodje posrednik med potrošniki in proizvajalcem.

PRIPRAVLJAJO SE NA PLENUM

TRŽIČ — V Tržiču se mladina v teh dneh pripravlja na redni plenum Občinskega komiteja LMS. Na plenumu bodo največ govorili o pripravah in izvedbi letnih mladinskih konferenc po osnovnih organizacijah na vasi in v tovarni ter po šolah. Še posebno skrb bodo na plenumu posvetili izbiri mladincev za nova vodstva po osnovnih mladinskih organizacijah.

-č

PROMET IN DIJAKI

Pričetek letošnjega šolskega leta ni občutiti samo med prebivalci mesta Kranja, ker srečujejo vsakodnevno na stotine učencev in dijakov, temveč tudi med šoferji in ostalimi koristniki cest. Šoferji se upravičeno zgražajo in so hkrati ogorčeni, ker je šolska mladina na cestah skrajno nedisciplinirana. Njihovo nedisciplinirano je najbolj opaziti na Jezerski cesti, na cesti Staneta Žagarja, na Komenski in Koroški cesti. Učenci in dijaki odhajajo v internate in v šolo kar v gručah in to celo po sredi ceste. Kljub temu, da jih vozniki motornih vozil opozarjajo zaradi napak, dijaki še vedno brezbrižno nadaljujejo svojo pot. Šoferji se upravičeno sprašujejo, čeprav zveni morda malce smešno, ali naj pričnо voziti po pločnikih, da bodo lahko pešci nemoteno hodili po cesti?

Temeljite priprave

KRANJ

V tovarni Iskra se je v teh dneh mladina začela resno pripravljati na letne konferente tovarniških aktivov, ki jih bodo izvedli še v teh dneh. Razen tega bodo ustanovili nov tovarniški aktiv tudi v Lipnici pri Kropi, kjer ima tovarna Iskra svoj obrat. Na mladinskih konferencah tovarniških aktivov bodo med drugim obravnavali probleme proizvodnje v Iskri, nadalje bodo govorili o nagrajevanju po ekonomskih enotah in seveda, kako še izboljšati delo mladinske organizacije v tovarni in kako poiskati nove oblike dela. Letna konferenca tovarniškega komiteja v Iskri pa bo predvidoma konec oktobra, ali v začetku novembra.

ALI BO LETOS KAJ VEČ SNEGA?

Smučarski dom na Joštu je dokaj dobro obiskan zlasti ob sobotah in nedeljah, ko prihajajo turisti s kranjske in škofjeloške okolice pa tudi od drugod. Toda Dom, ki je v zimskem času namenjen predvsem smučarjem, zaradi slabih snežnih razmer ni izkoriščen tako kot bi bilo želeti. Za izboljšanje stanja pričakujejo letos več snega, s tem pa seveda tudi boljše smučarske pogoje.

-an

PLESNI VENČEK

Zalog — Ob zaključku plesnega tečaja v Zalogu pri Cerkljah, so v nedeljo, 2. oktobra, izvedli plesni venček. Tekmovalo je 15 plesnih parov. Prvo mesto sta zasedla Janez Lončar in Ančka Zupanc. V skupini gostov pa sta bila prva Slavka in Franc Sekne. Zaradi velikega zanimanja za ples, bodo v kratkem pričeli še z nadaljevalnim plesnim tečajem.

MODNE BARVE TEKSTILA

LESCE — V Sloveniji smo z začetkom obratovanja nove barvarne v Lescah podjetja »Almira« iz Radovljice pridobili pomemben obrat za potrebe tekstilne industrije. Montažna dela v novi barvarni, katere oprema je veljala 12 milijonov dinarjev, so bila opravljena v zelo kratkem času. V njej bodo lahko barvali volno, merima volno, bombaž in sintetična vlakna v 50 modnih barvah. Sčasoma bodo izbiro barv še povečali. Stroji so večidel domač izdelek in delajo avtomatično, tako da lahko 24-članska ekipa v treh izmenah obarva dnevno preko 1000 kg tekstila.

Ustanovitev DPM

Gorje — Na zadnji seji Društva prijateljev mladine na Bledu so izdelali obširen program dela za Teden otroka, ki ga tudi v blejski občini praznujejo od 2. do 9. oktobra. Sklenili so, da bodo v tem tednu ustanovili v Gorjah Društvo prijateljev mladine, za katerega je v omenjenem kraju že dalj časa veliko zanimanje. Na Bledu bodo organizirali »Šolo za starše«, po vseh šolah bodo izvedli roditeljske sestanke, nadalje pregledali in ugotovili stanje v šolskih mlečnih kuhinjah in poskrbeli, da bodo pričeli z gradnjo otroškega igrišča, ki bo v neposredni bližini TVD Partizan. Razen tega bodo imenovali UO sklada za varstvo otrok pri Občinskem ljudskem odboru Bled, da bodo lahko iz sklada črpali potrebna sredstva.

SREDSTVA ZA CESTE RAZDELJENA

Zalog — Na zadnji seji Krajevnega odbora v Zalogu so razpravljali o razdelitvi sredstev KO za komunalne potrebe. Od 700.000 dinarjev — toliko sredstev imajo namreč na razpolago — so 180.000 dinarjev namenili za javno razsvetljavo, ostalo pa za ureditev občinskih oziroma krajevnih cest, mostov in še za nekatere druge lokalne potrebe. Med drugim nameravajo obnoviti most v Dobravi in rekonstruirati cesto iz Zaloga proti Lahovčam.

NOVA ZBIRALNICA MLEKA

Zalog — Pred dnevi so v Zalogu pri Osnovni šoli pričeli graditi novo poslopje za zbiralnico mleka in za druge trgovske lokale. Ti prostori bodo kar najmoderneje urejeni. Razen zbiralnice mleka in trgovine z mešanim blagom, bodo v zgradbi tudi upravni prostori Kmetijske zadruge, laboratorij in hišnikovo stanovanje. Računajo, da bo poslopje še letos pod streho, tako da bo otvoritev zbiralnice za mleko že spomladi, v jeseni pa otvoritev trgovskih lokalov. Po predračunu bo zgradba veljala okoli 9 milijonov dinarjev, sredstva zanj pa bosta prispevala Kmetijska zadruga Zalog in Trgovsko podjetje Prvavec — Cerklje.

TUDI NA KALIŠE AVTOMOBILSKA CESTA

Prebivalci male hribovske vasice z 20 hišami nad Železniki so se že lani odločili za gradnjo sodobne ceste, po kateri bi bilo moč voziti tudi z raznimi motornimi vozili. Z gradnjo so kmalu tudi pričeli. Letos v jeseni bodo z deli nadaljevali. Cesta bo dolga okoli tri in pol kilometra. Računajo, da bo prihodnje leto že mogoče priti v vas po novi cesti. Kakor smo že pisali, take ceste gradijo tudi prebivalci Martinj vrha, Ojstrega vrha in Topol.

RADI BI TELEFON

Zalog — Že na več zborih volivcev so izrazili željo in hkrati postavili zahtevo o napeljavi telefona v Zalogu, kamor bi lahko hodili tudi ljudje iz bližnjih krajev, kot so Lahovče, Vopovlje, Glinje in Crkljanska dobrava na telefonske razgovore. Vse omenjene vasi namreč nimajo nikjer svojega telefona. Prvi telefon je šele v Komendi ali v Cerkljah, ti dve vasi pa sta oddaljeni od teh krajev 5 km. Pri napeljavi telefona so prebivalci pripravljeni pomagati s prostovoljnim delom in brezplačno prispevati vse potrebne drogove.

PRAZNOVANJE »TEDNA OTROKA«

Škofja Loka — Tudi v škofjeloški občini se Društvo prijateljev mladine temeljito pripravlja na praznovanje Tedna otroka. V mestu so že uredili izložbo, ki prikazuje delovanje škofjeloške mladine med minulimi počitnicami. V tem tednu pa bodo ustanovili tudi društvi prijateljev mladine, in sicer na Trati pri Škofji Loki ter v Poljanah v Poljanski dolini. V Poljanah je takšno društvo že delovalo, vendar je njegovo delo kasneje zamrlo. Ob zaključku praznovanja pa imajo v programu ustanovitev Občinske zveze prijateljev mladine. Po vseh šolah bodo imeli tudi pouk, posvečen Tednu otroka, kod drugod pa bodo tudi tu pregledali razmere v mlečnih kuhinjah.

Tudi v Dolenji vasi so se z vso vnemo lotili gradnje novega mostu in v kratkem bo šla skozi Selško dolino cesta, ki za promet ne bo več kamen spotike

Gospodarske vesti

● **Jugoslovanska kmetijska banka** je odborila naslednje nove kredite: 1,2 milijarde dinarjev za 208 objektov za sušenje sliv (letos bo gotovih 108); 900 milijonov dinarjev za 90 mešalnic živinske hrane v letih 1960 in 1961; 305 milijonov dinarjev za nabavo 12.714 belih plemenskih svinj; 414 milijonov dinarjev za nakup 12.550 ovac letos in 30.609 v letu 1961; 2,8 milijarde dinarjev za nabavo 841 težkih traktorjev; 2,6 milijarde dinarjev za nakup 925 kombajnov in prikolic.

● **Leta 1961 — pet in pol milijona ton pšenice.** Na zadnji seji upravnega odbora Zveze kmetijsko-gospodarskih zbornic Jugoslavije so razpravljali o načrtu za setev visokorodnih in domačih vrst pšenice v letu 1961. Predvidevajo naslednje: proizvodnja pšenice na kmetijskih gospodarstvih, združenih ekonomijah, kmetijskih delovnih zadrugah in v kooperaciji na okrog 500 tisoč hektarov bo dala 2,4 milijona ton pšenice; na ostalih 500 tisoč hektarov bodo individualni proizvajalci dobili 1,6 milijona ton pšenice (v obeh primerih visokorodne). Na 1,200.000 hektarih bi naj individualni proizvajalci zasejali domače sortne pšenice in pridelali 1,400.000 ton. To vse bo dalo okrog pet in pol milijona ton pšenice, za 1,200.000 ton več kot je znašal pridelek pšenice letos.

Za izvršitev setve v organizirani proizvodnji bo potrebnih 5170 traktorjev, 1700 sejalnic itd. Ker pa za žetev še primanjkujejo kombajni, ki jih je sedaj samo 220, bodo naša podjetja izdelala okrog 1500 novih kombajnov in jih bomo uvozili še okrog 1300. Preskrbeti bo treba tudi okrog 576 tisoč ton mineralnih gnojil.

● **Naša proizvodnja premoga in surove nafte.** Kakor v ostalih panogah industrije, ki je v prvem polletju 1960 v primeri z istim razdobjem lani povečala proizvodnjo za 18 odstotkov, se je povečala tudi proizvodnja premoga za 7 odstotkov in predelava nafte pa za 21 odstotkov. Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko je znašala proizvodnja premoga v prvih šestih mesecih letos nad 11 milijonov ton: vendar je pobuda še vedno manjša od povpraševanja. Največja je bila proizvodnja premoga v rudnikih Bosne in Hercegovine (v prvih 6 mesecih 4,6 milijona ton). V Sloveniji se je gibala proizvodnja od 2,4 do 2,7 milijona ton, enako tudi v Srbiji.

V prvih šestih mesecih letos smo proizvedli 350.926 ton surove nafte (lani v istem času 275.268 ton), od tega samo v juniju 75.604 ton. Največ je v tem mesecu dala Hrvatska (66.148 ton), Slovenija pa 1240 ton in Srbija 8216 ton.

Plenum okrajnega sindikalnega sveta

Nagrajevanje po učinku je treba čimprej uvesti tudi v javnih službah

Na petkovem plenumu Okrajnega sindikalnega sveta v Kranju so govorili o stanju organizacije in članstvu, o organizacijskih oblikah dela, o komunikacijah in o izobraževanju kadrov, v razpravi pa predvsem o uvajanju nagrajevanja po učinku v javnih službah in o tem, da se dohodki zaposlenih v nekaterih gospodarskih organizacijah ne gibljejo v skladu z doseženo produktivnostjo.

Sindik. organizacija v kranjskem okraju združuje v 339 podružnicah od 47.401 zaposlenih 46.620 članov ali 98,5 odstotka. — Število sindikalnih organizacij se je od lanskega leta do letos povečalo od 276 na 339 ali za 23 odstotkov. Število podružnic je naraslo predvsem zaradi razformiranja nekaterih za delo in življenje nesposobnih podružnic, ki so združevale zaposlene v večjih gospodarskih organizacijah, iz katerih so ustanovili več samostojnih podružnic.

Tako je članstvo v teh manjših podružnicah dosti bolj zainteresirano za delo v organizacijah.

V razpravi so člani plenuma govorili tudi o uvajanju nagrajevanja po učinku v javne službe. Plenum je pozdravil iniciativo Narodne banke v Kranju, kjer se je to nagrajevanje prav dobro obneslo. Kmalu bodo nagrajevanje po učinku pričeli uvajati tudi na Občinskem ljudskem odboru. Da bi Okrajni sindikalni svet podprl to iniciativo, bo še ta mesec sklical posvetovanje s predstavniki javnih služb, zavodov in zdravstvenih delavcev, kjer bodo govorili o tem, kako bi v posameznih kolektivih ta problem reševali.

Na plenumu so razpravljali tudi o nekaterih slabostih, ki so se pojavile v gospodarskih organizacijah. Osebni dohodki zaposlenih se v nekaterih gospodarskih organizacijah ne gibljejo v skladu s povečano produktivnostjo. Tako je bila v industriji v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z letom 1959 produktivnost večja za 7,6 odstotka, realni dohodki v zvezi s povečanimi življenjskimi stroški pa so se v istem obdobju povečali le za 13 odstotkov. To kaže, da se pred letom in pol postavljena načela v praksi ne uresničujejo. Produktivnost je kot posledica stimulativnega nagrajevanja večja, osebni dohodki pa so marsikje ostali isti.

Občinski sindikalni sveti bodo zaradi tega v prihodnjih mesecih po posameznih kolektivih ugotavljali vzroke teh pojavov.

T. M.

NOVE PERSPEKTIVE

Zavoda za zaposlovanje invalidov v Škofji Loki

Škofjeloški Zavod za zaposlovanje invalidov, je bil na pobudo okrajnega Zavoda za posredovanje dela v Kranju ustanovljen že 26. decembra 1958. Takrat je škofjeloški Zavod za zaposlovanje delavcev prejel od zgoraj imenovanega zavoda v Kranju podporo 4 milijone dinarjev in 6 milijonov dolgoročnega kredita. Za začetek je bilo torej na razpolago dovolj finančnih sredstev, da se je zavod po preselitvi škofjeloškega muzeja v izpraznjene prostore v loškem gradu, preselil in amestil v puštalskem gradu.

Ob ustanovitvi zavoda je kolektiv štel vsega 6 oseb, danes pa ima v rednem delovnem razmerju že preko 40 invalidov. Poleg svojih delavnic v puštalskem gradu je zavod organiziral še konfekcijski oddelek, ki zaposluje 30 do 35 žená. Te prevzemajo delo na dom.

V zavodu so torej zaposleni predvsem delovni invalidi z odločbami, vojni invalidi, invalidi na usposabljanju in za delo manj sposobne osebe. Njegova dejavnost pa je danes že kar precejšnja, saj ima svojo tiskarno, kartonažni oddelek, knjigoveznico, lesno-galanterijsko delavnico in krojaško oziroma šiviljsko delavnico v Železnikih. Tiskarno, ki je najvažnejši oddelek zavoda prevzema v delo številna naročila in tiska raznovrstne obrazce, tiskovine, lepake, letake itd. Izdelovanje embalaže ter navitkov za tekstilne tovarne, vezava knjig, časopisov in revij za podjetja ter posameznike, pa daje redno zaposlitev kolektivu v zavodu zaposlenih invalidov, ki so za naročila hvaležni zlasti tovarnam »Iskra«, »Sava« in »Zvezda« v Kranju, »Gorenjski predilnici« in »Jelovici« na Trati ter tovarni »Šešir« in podjetju »Elra« v Škofji Loki. Poleg naštetih, ki so glavni naročniki, pa ima zavod oziroma njegov invalidski kolektiv zaupanje tudi v številnih manjših družbenih ustanovah in podjetjih.

Seveda ima zavod za zaposlovanje invalidov v Škofji Loki tudi težave. Lansko leto n. pr. je imel še 182.000 din izgube, letos pa so z reorganizacijo dela ta deficit odpravili že v prvi polovici leta. Ne samo to! Realizacijo iz leta 1959 so že tudi prekoračili za 50 odstotkov. Vse to nakazuje zavodu nove perspektive, četudi so bila medtem že nabavljena osnovna sredstva: stroji za knjigoveznico in stroji za kartonažni oddelek ter izpopolnjena tudi tiskarna.

Začetne težave so premagane, vendar stremi delovni kolektiv za tem, da bi sčasoma pridobil lastne, primernejše prostore kot so sedanji v puštalskem gradu, ki so važni in neprimerni, da bi se proizvodnja postopoma avtomatizirala.

Načrti so lepi in ker podjetje sodeluje z Zavodom za posredovanje dela in socialnim skrbstvom pri ObLO Škofja Loka, je upati, da bodo odgovorni forumi naklonjeni težnjam v zavodu zaposlenim invalidom, ki žele dobiti podporo za obnovo strojnega parka in za izboljšanje delovnih pogojev za rehabilitacijo invalidov.

L. Z.

NOV BUFFET

Kranj — V tovarni tiskanega blaga v Tiskanini v Kranju so pred tkalnico dobili nov buffet, ki so si ga delavci iz tkalnice in predilnice že dolgo želeli. V buffetu bodo prodajali vsa jedila kot v tistem v menzi, tako da v prihodnje ne bo treba članom kolektiva hoditi po jedila ali pijačo v menzo.

Jesenice in Kranj

prvi mesti v novih oddajah RTV Ljubljana

Radio televizija Ljubljana bo uvrstila v jesensko-zimski program dve novosti. Gre za dve novi oddaji, v katerih bodo javno sodelovali prebivalci raznih krajev oziroma mest. Prva je radijska oddaja Poslušaj in povej nam, druga pa javna televizijska oddaja pod naslovom: Ali poznaš svoj kraj?

Namen prve oddaje: Poslušaj in povej nam, je sodelovanje radijskih poslušalcev v dveh mestih oziroma krajih hkrati, ki bi se pomerili v poznavanju sporedov iz najbolj znanih, priljubljenih in zanimivih radijskih oddaj in sicer za mesec dni nazaj. V tekmovalni oddaji bodo poslušalci poslušali razne odlomke oddaj. Tekmovalci bodo morali te odlomke spoznati kaj predstavljajo, kdaj so bili na programu in podobno. Za prvo radijsko oddajo, ki bo 29. oktobra, se že pripravljata na tekmovanje dve mesti, dva delavska središča: Jesenice in Zagorje. Mesto, ki bo z odgovori dobilo največ točk, bo kot zmagovalec prejelo v nagrado celovečerni koncert simfoničnega ali plesnega orkestra RTV iz Ljubljane, ali pa nastop najboljših narodnih in zabavnih ansamblov in vokalnih solistov.

Kot je predvideno bodo na Jesenicah ustanovili posebno komisijo, ki bi skrbno sledila programu. Na dan tekmovanja pa bodo tako ali drugače prebivalci Jesenic pomagali na javni oddaji, da bi si pridobili več točk kot tekmovalci iz Zagorja.

Za prebivalce Kranja in okolice pa je predvidena druga novost slovenske televizije. Dne 13. oktobra bo namreč v Prešernovem gledališču v Kranju javna televizijska oddaja pod naslovom: Ali poznaš svoj kraj? Ker je predvideno, da ne bi moglo samo geldališče sprejeti vseh interesentov te zanimive oddaje, so se organizatorji že zmenili, da bodo na raznih krajih po Kranju razporedili več televizijskih sprejemnikov. Tako bodo to »televizijsko novost«, v kateri bodo sodelovali sami prebivalci Kranja, spremljali lahko vsi, ki to želijo.

Obe oddaji, za tisto ki se pripravljajo na Jesenicah, kakor tudi oddaja, predvidena v Kranju, imata vzgojni pomen.

S. M.

NIČ VEČ SLABEGA ZRAKA

Kranj — Proizvodnja v tovarni »Iskra« v Kranju se iz leta v leto neverjetno naglo dviga. Ostali pa so isti proizvodni prostori in prav tako ventilacijske naprave. Na zadnjem zasedanju delavskega sveta so med drugim obravnavali tudi vprašanje slabega zraka predvsem v I. delavnici na avtomatih, v rezkalnici, vrtalnici, mali strugarni, v lakirnici, bakelitu, galvaniki itd., ki je postal že pravi problem. Za izboljšanje zraka pa je Odsek za higiensko tehnično zaščito naročil iz Zagreba posebno sredstvo »Biljana«, ki ga pomešanega z vodo vbrizgavajo v zrak. Podobno sredstvo za izboljšanje zraka so dobili tudi iz podjetja »Silvaprodukt« v Ljubljani, ki po izjavah dobavitelja preprečuje tudi razna obolenja dihalnih organov. Naročili pa so za produkcijo, glavno montažo tudi posebne tlačne razpršilke central, orodjarno in komunalni oddelek, kakor tudi za obrata Nova Gorica in Lipnica, medtem ko so za manjše oddelke naročili ročne razpršilke.

S plenarnega sestanka ObSS Radovljica

Neupravičen strah pred porastom osebnih dohodkov

V sredo, 28. septembra popoldne, je bil v Radovljici plenarni sestanek ObSS, ki so se ga udeležili tudi člani plenuma SZDL, člani sekretariata ZK, predsedniki in tajniki sindikalnih podružnic, ter predsedniki DS in UO gospodarskih organizacij. Na sestanku je podpredsednik RSS, tovariš Leopold Krese odgovarjal na nekatera aktualna gospodarsko - politična vprašanja, ki se nanašajo na orientacijo delovanja sindikalnih in delavskih organov upravljanja sedaj in v bližnji prihodnosti.

Tovariš Krese je med drugim dejal: **»Sredstva, ki jih ustvarjajo naši delavci, morajo biti porabljena po želji ustvarjalcev, samoupravnih organov. Tudi razne dotacije morajo v prihodnje odpasti, ker je že sedaj skoro slehernemu predelu v Jugoslaviji omogočen gospodarski napredek in bi dotacije lahko le uspavale posamezne komune. Te bodo morale reševati gospodarsko problematiko po svojih gospodarskih sposobnostih in zmogljivostih. Pri izdelovanju planov je treba upoštevati želje volivcev in prenehati s prakso, da bi pred volivci prišli že z dokončnimi predlogi kot se je doslej mnogokrat dogajalo.«** V zvezi z osebnimi dohodki je tovariš Krese poudaril, da je v posameznih podjetjih neupravičen strah pred hitrim porastom osebnih dohodkov. **»Vzporedno z rastjo osebnih dohodkov se namreč veča tudi proizvodnja. Če pa osebni dohodki rastejo prepočasi, se je treba boriti za večjo proizvodnjo, za stimulativnejše nagrajevanje po učinku. Naša dolžnost je, da se borimo za ekonomske cene in istočasno za ekonomske plače. Ko bo to rešeno, bomo lahko odpravili anomalije, ki zadržujejo razvoj gospodarstva. V podjetjih je treba odpraviti prakso različne vrednosti dinarja, tako da bo enakovreden, če bo v obratnih sredstvih ali v raznih drugih fondih. Vzporedno s tem bi bilo prav, da se sprosti devizna politika. Podjetja naj sama odločajo po lastnih kalkulacijah, kaj bodo uvažala in kaj izvažala.«**

Tovariš Krese je v nadaljevanju govoril tudi o stanovanjski politiki in je med drugim omenil tudi to, da bi morali novo sprejetim mladim delavcev s primernimi pogodbami omogočiti takojšnjo štednjo za lastna stanovanja, da bi bila ta čez leta, ko bi dobili družino, že njihova.

Obrtniška dejavnost v prihodnjih petih letih

Po potrebah prebivalstva

Čeprav so vsi predlogi perspektivnih načrtov za prihodnjih pet let zelo važni, ne samo za neposredne delavce, ki so zaposleni v določenih podjetjih, marveč za celotno prebivalstvo, je vendar prav sedanja diskusija o razvoju obrtništva za potrošnike še posebno važna. Dostikrat se prebivalci ne zanimajo s tolikšno živahnostjo za rekonstrukcije, za nove izdelke in povečano proizvodnjo v tovarnah, kot prav za na videz drobne probleme komunalne ureditve, za urejevanje družbene prehrane, za ustanavljanje novih obrtnih podjetij itd. To pa je razumljivo. Orbt dopolnjuje vso ostalo proizvodnjo, zagotavlja prebivalcem, da bodo lahko za določene prejemke dobili to in ono. Skratka obrt lahko bistveno izboljšuje življenjske razmere prebivalstva.

Ob sedanjih pripravah za sestavo predlogov o razvoju obrtniške dejavnosti našega okraja v prihodnjih petih letih sodelujejo vsi občinski odbori in predvsem vsa zainteresirana podjetja. Pri Okrajni obrtni zbornici so že zbrani nekateri predlogi. Dasi bodo le-ti morda še v podrobnostih spremenjeni, da bodo sami kolektivi še razpravljali o tem, je vendarle že sedaj moč ugotoviti, da se celotni razvoj obrtne dejavnosti giblje po potrebah prebivalstva. Potrebe potrošnikov narekujejo mnoge adaptacije, urejevanje dosedanjih in ustanavljanje novih lokalov, delavnic itd. Celoten investicije v prihodnjih letih dosegajo skorajda tri milijarde dinarjev. Več kot dve milijardi in 500 milijonov dinarjev je predvidenih za investicije osnovnih sredstev. Gre za mnoge mesnice, pekarne, za razne delavnice in druge obrate, ki so nujno potrebni prebivalcem. S temi investicijami, kot je predvideno, bi se znatno povečala obrtna dejavnost. Že v zadnjih petih (oziroma štirih letih, kajti petletni načrt bomo dosegli že letos) je zabeležen velik napredek. Zato samo nekaj številk: če računamo stanje v letu 1956 za indeks 100, potem je treba ugotoviti, da se je od takrat povečal narodni dohodek v obrtništvu našega okraja za 227 % in celotni dohodek za 171 %. Hkrati pa se je povečalo tudi število zaposlenih, toda samo za 85 %, kar pomeni, da je dokaj hitreje rasla produktivnost. V prihodnjih petih letih naj bi dosegel narodni dohodek obrtniške dejavnosti okroglo 10 milijard dinarjev. Od tega naj bi odpadlo samo na obrt družbenega sektorja približno 7,5 milijard dinarjev z več kot 3000 zaposlenimi delavci.

Kar je zelo pohvalno, ob sedanjem pristopu petletnega načrta obrtništvo prvič z večjo smelostjo načenja tudi vprašanje družbenega štandarda svojih delavcev. Doslej smo bili vajeni slišati o novih stanovanjskih blokih, ki so jih zidala industrijska podjetja za svoje delavce. Toda za mala obrtna podjetja (a isto velja tudi za trgovino, gostinstvo in za ustanove) je bilo tega bolj malo. Že po sedanjih predlogih je predvideno približno 200 milijonov dinarjev v te namene. Zlasti za stanovanja obrtnim delavcem. Ta vsota pa se bo morda še povečala. Zlasti imajo pri tem lepe načrte nekatera obrtna podjetja na Bledu, na Jesenicah, v Kranju in tudi v Škofji Loki.

V sklop splošne investicijske dejavnosti je zlasti v ospredju obrtništvo v kranjski občini. Med najvažnejše objekte, za katerega je že izdelan načrt in bodo začeli zemeljska dela že to jesen, je gradnja dvonadstropnega poslopja za obrtniško dejavnost ob partizanski cesti pri tovarni Sava. Tam bo preko 5000 kvadratnih metrov površine in bodo združene mnoge obrtne dejavnosti (elektrotehništvo, ključavničarstvo, steklarstvo, pleskarstvo itd.). Precejšnje investicije so prav tako predvidene za rekonstrukcijo Klavnice, Agroservisa in Mlekarne, medtem ko bo nova pekarna že v prihodnjem letu končana. Sedanji predlog prav tako predvideva gradnjo posebnega objekta, (prav tako pri tovarni Sava, kot ostalo stavbo za obrtno dejavnost) kjer naj bi bila osrednja, dobro urejena pralnica ter čistilnica, krpalnica in podobne dejavnosti. V tej zvezi so že v razgovoril z Zavodom za zaposlovanje invalidov in manj sposobnih oseb v Kranju. Potreba tega lokala se je zaostrila v zadnjem času še posebno zato, ker tovarna Zvezda hoče, povsem utemeljeno, izdvojiti iz svoje dejavnosti sedanjo edino čistilnico, ki jo imajo prebivalci Kranja na razpolago. V Škofji Loki, pa tudi na Jesenicah imajo tak obrat že prilično urejen.

Za Jesenice bo v razvoju obrtništva v prihodnjih petih letih posebnega pomena nova pekarna, za katero je predvidenih približno 200 milijonov dinarjev investicij, ter nova avtoservisna delavnica za katero bi porabili okroglo 400 milijonov dinarjev. Načrti za te objekte so že v delu. Hkrati predvidevajo precej sredstev za razvoj in razširitev tamkajšnje krojaške delavnice, galanterijske delavnice in drugih obstoječih obrtnih dejavnosti.

Precejšnje investicije predvideva tudi obrtno podjetje UKO v Kropi, ki namerava že to jesen začeti gradnjo večjega obrata za razvoj kovaške dejavnosti. Podjetje Elektro Žirovnica predvideva postavitev večje delavnice za elektrotehniško stroko.

V bohinjski občini je, povsem utemeljeno, na prvem mestu gradnja nove pekarne, kar postaja v tem kraju že poseben problem. Prav tako pripravljajo gradnjo ustreznih lokalov za krojaško, čevljarsko in druge dejavnosti. Na Bledu predvidevajo približno 15 milijonov dinarjev za ureditev tamkajšnje mesnice, ki zlasti za to turistično področje v sedanjem stanju nikakor ne ustreza sodobnim higienskim in kulturnim zahtevam.

Za predloge podjetij iz škofjeloške občine je predvsem značilno, da predvidevajo dokajšnje investicije za razširjanje obrtne dejavnosti v poljansko dolino. Sem sodi zlasti razširitev podjetja Mizar v Gorenji vasi, za razširitev dveh čevljarskih podjetij v tej dolini in podobno. V sami Škofji Loki pa je predvidena gradnja nove pekarne, preureditve prostorov za podjetje Kroj, za tamkajšnjo mesarsko podjetje, kakor tudi za Pilarno v Retečah. V občini Železniki je v ospredju ureditev ustreznih prostorov za devajo potrebne investicije za razmesarijo. Prav tako tam predviširitev podjetja Tehtnica in podobno. V Žireh se zavzemajo za povečanje zmogljivosti obrata Trakotkalnica in nekaterih drugih obratov. V Tržiču so v teku razprave o nekaterih adaptacijah oziroma investicijah za potrebe obrtnih podjetij.

Pri vseh teh pripravah za perspektivni načrt v prihodnjih petih letih je bistveno, da se skušajo obrtna podjetja tehnično izpopolniti in izboljšati delovne pogoje. Velik del investicij je namreč namenjen za nabavo strojev in ustrezne sodobne mehanizacije, obrtništvu. Hkrati pa je močna kar naj bi povečalo zmogljivost in utemeljena težnja podjetij, da se organizacijsko utrdijo. Sem sodijo stremljenja k združevanju, kar naj bi zmanjšalo režijske stroške in podobno.

Končno je treba ugotoviti še eno. Občinski ljudski odbori letos pokazujejo dokaj večjo skrb in pozornost razvoju obrti na svojih območjih kot je to bilo v prejšnjih letih. Ta skupna težnja samih kolektivov obrtnih podjetij, ljudskih odborov in drugih organov bo verjetno še bolj prišla do izraza v končnih predlogih razvoja obrti v prihodnji petletki, o katerih bo dokončno razpravljal tudi OLO.

Obveščevalec

mali oglasi

PRODAM

Prodam odličen moped in lovsko puško »Hamerles«. Interesenti naj se zglasijo na Šempeterski 42, Kranj. 3752

Prodam »Fiat 600« v brezhibnem stanju. Naslov v oglasnem oddelku. 3753

Prodam hišo s sadnim vrtom; elektrika in vse ostalo je v hiši. Poženk 27, Cerklje. 3754

Prodam lucerno in otavo — okrog 2000 kg. Naslov v oglasnem oddelku. 3755

Prodamo po ugodni ceni keramične ploščice v modri barvi 431 kosov, ostrorobne in enorobne, **litoželezno kopalno peč za vzidavo** — novo in **brzoparilnik 75-litrski — nov.** Poizve se pri Špacapan, Ručigajeva 26, Kranj (v bližini novega pokopališča v Kranju). 3743

Ugodno prodamo vodno črpalko »MIMOT«, 3-stopna s 3-faznim el. motorjem 09 KM, 380 V, 50 l na min., višina 32 m ali 90 l na min. višina 16 m. Ogled iz prijaznosti pri Elektrotehničnem podjetju, Gregorčičeva 3, Kranj — v navijalnici. 3744

Prodam železni štedilnik. Naslov v oglasnem oddelku. 3767

RAZNO

Zahvaljujem se Državnemu zavarovalnemu zavodu v Radovljici in Glasu Gorenjske za izplačano zavarovalnino. Miha Begelj, Dvorje 28, Cerklje.

Zahvaljujem se Državnemu zavarovalnemu zavodu v Radovljici in Glasu Gorenjske za izplačano zavarovalnino. Tomaž Zupin, Pšata, Cerklje.

Oddam sobo. Naslov v oglasnem oddelku. 3757

Sprejmem dekle; hrana in stanovanje v hiši. Naslov v oglasnem oddelku. 3758

Prodam moped na zaganjač, modre barve, skoraj nov v zelo dobrem stanju. Naglič Franc, Voklo 62, Šenčur. 3760

Prodam spalnico, svetlo furnirano, skoraj novo, zaradi selitve. Ogled v nedeljo ves dan, med tednom pa popoldan. Cesta Kokrškega odreda 9, Kranj. 3761

Najden je pes ovčar. Lastnik ga dobi pri Vinku Požarju, tovarna Sava, Kranj. 3762

Opremljeno sobo v Kranju oddam dvema solidnima tovarišema. Ponudbe oddati na oglasni oddelek pod: enoletno plačilo. 3763

Grajzarjevima očetu in sinu Francu čestitamo za dvojni praznik. 3764

Preklicujem besede, ki sem jih izrekel o Stanetu Novaku in o Mariji Stare. Anton Perčič, Prebačevo, Smlednik. 3765

Franc Rant, Jožica Potočnik, Vida Mohorič preklicujemo govorice, ki smo jih govorile v obratu MLIP Češnjica o Jerici Demšar in se ji zahvaljujemo, da je odstopila od tožbe. 3766

IZGUBLJENO

Izgubila sem denarnico z dokumenti. Poštenega najditelja naprošam, naj jo proti nagradi vrne na ime B. F., Savska c. 20, Kranj. 3756

Upravni odbor tekstilne tovarne »Zvezda«, Kranj, razpisuje podelitev

štipendij

za naslednje šole:

1 štipendija na tekstilni fakulteti
1 štipendija na srednji ekonomski šoli
2 štipendiji na 2-letni administrativni šoli.

Za podelitev štipendije na tekstilni fakulteti imajo prednost višji letniki. — Prošnje pošljite na upravo podjetja do 15. oktobra 1960.

Industrija obutve »PLANIKA«, Kranj, proda

večje število strojev za čevljarsko stroko

Večina strojev je uporabnih, nekaj pa je ne kompletnih.

Navedena osnovna sredstva si lahko ogledate v podjetju vsak dan med 6. in 14. uro do vključno 15. novembra 1960. Prednost nakupa imajo državna podjetja.

KMETIJSKA ZADRUGA, Naklo, sporoča, da zaradi preusmeritve na rejo enotne pasme, vrši v času od 1. do 15. oktobra razprodajo večje količine plemenskih pišk različnih pasem, cena po teži od 150 do 300 din za kos — starost 2 do 4 mesecev.

Razprodaja se vrši vsak dan od 8. do 12. ure v valilnici.

Rejci, poslužujte se ugodne prilike!

V starosti 42 let nam je umrla naša nadvse ljubljena sestra

Pepca Uhan

roj. Bodlaj

Pogled drage pokojnice, bo danes ob 16. uri na novomeško pokopališče.

Žalujoči: sestra Anica, mama, sestre: Tinca, Micka, Lojzka, Cilka, bratje: Ivan, Tina, Stanko, Viki in Pavel.

Blejska Dobrava, dne 4. oktobra 1960

Vsem znancem, sorodnikom in prijateljem sporočamo žalostno vest, da nas je nenadoma zapustil naš nepozabni brat, stric in svak

Rudolf Florjančič

ključavničarski mojster

Pogreb dragega pokojnika bo v četrtek ob 16. uri izpred križišča.

Globoko žalujoči: sestra Ani Jerman z možem, sestra Slavka Pavičič z družino, brat Ivo Florjančič z družino in ostalo sorodstvo.

Kranj, Lind Rossegg. Wien, Buppalo N. Y.

Kranj, dne 4. oktobra 1960

objave

DOPISNA ŠOLA V LJUBLJANI razpisuje vpis

v I. letnik dopisne ekonomske srednje šole,

v dopisno administrativno šolo,

v I. in II. stopnjo dopisne splošnoizobraževalne šole (osemletke),

v I. stopnjo jezikovnega tečaja za nemški ali italijanski jezik.

Pravico do vpisa v vse šole imajo člani organizacije Zveze borcev in otroci padlih borcev.

V dopisno ekonomsko srednjo šolo in v tečaje tujih jezikov se lahko vpišejo tudi člani sindikatov.

Začetek šolanja bo v mesecu oktobru za vse šole, razen administrativne, ki se bo začela v januarju.

Prijave pošljite do 20. oktobra na naslov:

Dopisna šola Ljubljana, Likozarjeva 3.

Program, prijave in navodila za vpis in šolanje v Dopisni šoli dobite od 6. oktobra dalje pri okrajnih in občinskih odborih ZB, pri občinskih in okrajnih sindikalnih svetih ali v Dopisni šoli, Ljubljana, Likozarjeva 3, telefon 30-043.

Za posebne informacije priložite znamko za odgovor v znesku 20 dinarjev.

OBVESTILO

Obveščamo člane Kluba gospodarstvenikov, **da bo v četrtek, dne 6. oktobra ob 17. uri** v klubski dvorani v Kranju, Prešernova ulica 11/I **predavanje**

»NOVI POGLEDI NA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE«

Predaval bo tov. Tavčar Ivo, predsednik Zveze delavskih univerz Slovenije in predsednik odbora za kulturo in prosveto pri republiškem svetu ZSS.

Vabimo vodilno osebje iz podjetij in ustanov in vse ostale zainteresirane, da se udeležijo predavanja.

Tajništvo kluba

OBVESTILO

Zamenjava lastniških dovolieni za šoferje amaterje pri Društvu ljudske tehnike v Žabnici bo samo še v nedeljo 9. oktobra od 8. do 13. ure.

Avto-moto društvo Podnart obvešča vse šoferje amaterje, da bo zamenjava

vozniških dovoljenj

od 3. do 8. oktobra t. l.

Podrobnejša navodila so objavljena na oglasnih deskah.

POZOR! Kupimo vinsko klet in gostinske prostore — takoj. Ponudbe oddati v oglasni oddelek pod »Gotovina — Vino — Srbija.« 3759

kino

Jesenice »RADIO«: 4. in 5. oktobra italijanski film ŽELEZNIČAR, 6. in 7. oktobra italijanski film POČITEK IN LJUBEZEN

Jesenice »PLAVŽ«: 6. in 7. oktobra italijanski film ŽELEZNIČAR

Radovljica: 4. in 5. oktrobra argentinski ljubavni film ANDALUZIJSKA LJUBEZEN, predstave ob 20. uri 4. oktobra, 5. oktobra pa ob 17.30. uri, 5. oktobra ameriški zabavni film NEKATERI SO ZA VROČE, predstave ob 20. uri

Kranj »STORŽIČ«: 5. oktobra francoski film GERVAISE, predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri, matineja istega filma ob 10. uri in 6. oktobra ob 10. uri matineja istega filma, 6. oktobra francosko italijanski barvni film ČOLNARJI Z VOLGE, predstave ob 15., 17., 19. in 21. uri

Naklo: 5. oktobra francoski film RDEČELASA JULIJA, predstava ob 20. uri

Cerklje »KRVAVEC«: 5. oktobra francosko italijanski film ČOLNARJI Z VOLGE, predstava ob 20. uri

Primskovo »TRIGLAV«: 6. oktobra francoski film GERVAISE, predstava ob 18. in 20. uri

Stražišče »SVOBODA«: 6. oktobra francoski film RDEČELASA JULIJA, predstava ob 18. in 20. uri

Škofja Loka: 5. oktobra angleški barvni film PLAVOLASA ZAPELJIVKA, 7. oktobra ameriški cin. film DVE LJUBEZNI, predstave ob 18. in 20.30. uri

Duplica: 5. oktobra ameriški barvni cin. film ČAJNICA, 6. oktobra poljski film KARIJERA NIKODEMA DIZME, predstave ob 19. uri

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Četrtek, 6. oktobra — ob 20. uri dr. Bratko Kreft: »Velika Puntarija« — red »Četrtek«.

Petek, 7. oktobra — ob 20. uri dr. Bratko Kreft: »Velika Puntarija« — red »Dijaški«.

Posvetovanje političnega aktiva

Bohinjska Bela — V ponedeljek, 3. oktobra zvečer, se je v Bohinjski Beli sešel k posvetovanju politični aktiv zastopnikov vseh političnih organizacij. Obravnaval je v prvi vrsti nekatere konkretne naloge v zvezi s pripravami na volitve krajevnih odborov SZDL. Bohinjska Bela bo tudi v prihodnje imela svoj lasten krajevni odbor socialistične zveze, imela pa bo tudi podružnico naselja Kupljenik. — Aktiv je na posvetovanju razpravljal še o nekaterih nerešenih komunalnih zadevah, dalje, o aktivnosti posameznih organizacij, o pomanjkljivosti pri delu in podobno. Udeleženci posvetovanja, zastopniki različnih organizacij, so sklenili, da je občne zbore potrebno temeljito pripraviti, sestaviti stvarna poročila o delu in pripraviti načrte za nadaljne delo, tako da jih bodo lahko na zborih sprejeli vsi člani. Teh pa naj bo na zborih čim več.

POSVETOVANJA O PETLETNEM PLANU

V škofjeloški občini, zlasti med delovnimi kolektivi, je zadnje čase veliko govora o pripravah na prihodnji petletni načrt gospodarskega razvoja te komune. Tudi v okviru občine je bilo pretekli teden več posvetovanj s predstavniki komunalnih, obrtnih, gostinskih in drugih podjetij. Na osnovi že dostavljenih predlogov samih kolektivov, so v okviru občine ponovno pretresali posamezne probleme vsake gospodarske dejavnosti posebej. Tako so skušali doseči splošno vzkladitev predlogov posameznih kolektivov z načeli perspektivnega razvoja občine v celoti. Precej so na teh posvetovanjih govorili o dohodkih podjetij in odnosih med njimi in komunalno skupnostjo, o investicijah in o zaposlovanju novih delavcev. Edino za industrijska podjetja niso organizirali takega posvetovanja, ker menijo, da bi to bilo uspešneje v širšem, okrajnem merilu.

V LOGARSKO DOLINO

Na iniciativo Občinskega komiteja LMS v Škofji Loki, je preteklo nedeljo nad 20 mladincev in mladink iz tega kraja šlo na izlet v Logarsko dolino. Mladina si želi čimveč takih izletov po domačih krajih.

GLAVNI PROBLEM ŠE VEDNO POMANJKANJE STROKOVNEGA KADRA

(Nadaljevanje s 1. strani)

V zvezi s strokovnimi šolami je bilo v poročilu rečeno, da je z resolucijo Zvezne ljudske skupščine naloga gospodarskih organizacij, da izdelajo profile posameznih poklicev in dajo predloge za nove učne programe. Nemogoče pa je strokovno šolo reformirati, če gospodarske organizacije odklanjajo sodelovanje, češ, da jim šola ne vzgaja takih kadrov, kot jih proizvodnja terja. Zato naj bi se pri uresničevanju reforme strokovnih šol tesno povezali Zavod za organizacijo dela, gospodarske organizacije in pedagoška služba.

Več problemov nastopa tudi pri izobraževanju odraslih. Vsekakor je treba rešiti vprašanje učnih programov, ki jih je težko presaditi iz rednih šol v šole za odrasle, saj je pri teh treba upoštevati predvsem njihove življenjske izkušnje, strokovno usmerjenost in umsko zmogljivost.

Govora je bilo tudi o vrtcih in vzgojno varstvenih ustanovah, o vzgojnih domovih, izobraževanju in problemih, ki se pojavljajo v zvezi s honorarnimi nadurami prosvetnih delavcev in o določitvi honorarnih ur pedagoških svetovalcev.

O vseh važnejših problemih, ki so jih obravnavali na seji in o sklepih, ki jih bodo predložili v razpravo OLO v Kranju, bomo še poročali.

M. F.

Nezaslužen denar

Milan je najprej prebrskal vse žepe nedeljske obleke. Toda nikjer ni bilo kovanca: ne belega ne črnega.

Potem je znova segel v malho in izvlekel črno obrobljeno denarnico. Spet je vse prebrskal. In znova je videl samo tisto kot prej; potrdilo o odposlanem zavoju bratu k vojakom, oguljene slike od lanskega žegnanja, pismo, ki ga je poslala Natalija iz Verone, stare avtobusne vozovnice do Idrije, tablice tombole iz Tolmina.

Kako bi se bila lahko kje zataknila kaka papirnata lira. Čisto med papirji in slikami bi se lahko zamešala in... ostala.

To je bila bolj samozavestna tolažba, ki Milanu ni dala miru. Ni se namreč hotel sprijazniti z resničnostjo, ker je bila ta skrajno neprijetna, odvratna, celo moreča. Odkar je smel ob nedeljah ostajati pod zvonikom z odraslimi fanti, odkar je bil na ličkanju pri Mojzetovih, odkar ga je Milica začela pogledovati s tistimi velikimi sanjavimi očmi, od takrat je Milan mislil samo to, kako bi šel kamorkoli v svet, našel neko delo in se pozneje vrnil z novo obleko, škornji, z uro na roki... Pred leti so govorili o cesti, ki naj bi jo delali tam skozi. Nič ni bilo! Milan je šel iskat delo h Kobaridu. Tam so delali več cest po okoliških hribih. Toda večinoma, zlasti zidarji, so prišli vsi iz Italije. Tistih nekoliko domačinov, kolikor so jih že rabili kot težake, so že zdavnaj vzeli.

Tako se je tistega jesenskega večera Milan še bolj otožen vrnil domov. Ko je sedel ob peči si je znova ogledoval močne in utrjene roke. Sekira v domačem gozdičku in kopača na njivi sta jih močno utrdili. Dlani so bile debele, bledo rumenkaste, ob straneh pa so bile celo številne male razpoke. Bile so roke močnejše, bolj utrjene kot roke idrijskih rudarjev, trnovskih gozdarjev ali lokovških kovačev, čeprav je bilo Milanu šele devetnajst let. Vendar Milan s temi rokami ni mogel najti dela, ni mogel najti zaslužka.

Drugo jutro je mrk in tih šel v gozd, sekal je dolge prekle za ograjo ob pašniku in dan je minil, kot navadno.

Toda prišla je nedelja.

»Jaz ne bom šel nikamor. Doma bom. Bom skrbel za živino. Tudi kosilo bom skuhal. Kar pojdite vsi!« je dejal Milan.

Bilo je tako kot je predlagal on. Toda, ko je popoldne od nekje izvlekel neko knjigo in ves potrt brez besede poiskal prostor ob peči, ga je mati pogledala naravnost v oči. Bila sta slučajno sama v sobi.

»Vem zakaj si tak te dni,« je dejala mati. »Tudi meni je hudo. Res. Verjemi! Vem, da tudi danes čakajo drugi fantje, da boste kaj zapeli. Vem, da te tam z drugimi čaka tudi Milka.«

Pri tem se je mati obrnila, odprla staro češnjevo skrinjo in se vrnila. Toda Milan ves ta čas ni dvignil glave, niti črhnil besede. Niti, ko je čutil materino roko ob desnem žepu suknjiča, se ni zganil.

»Veš, ta teden sem dobila tudi nekaj lir za čipke. Toliko, da boš lahko šel v družbo. Enkrat bo že drugače. Boš že kaj zaslužil, če boš zdrav,« je dejala in se usedla nazaj k oknu, kjer je bila prej pustila na pol zakrpano nogavico.

Milan je obstal kot sedeči kip: negibno, sklonjen nad knjigo. Materino dejanje, ki je bilo tako nepričakovano, ki se je končalo v pol minute, ga je silno vznemirilo. Njena nežnost mu je nekje v duši porajala nekaj nerazumljivega, ganljivega.

Ne! Tega on ni maral. Velik fant je že bil. Tudi mati ga kot takega upošteva, zlasti, kadar mu omenja Milko. Zato se ne vrne in ne mara pokazati v mehkobi notranjih nagnjenosti. Zahvaljevanje, razgovor o težavah in brezposelnosti, o družbi, ki ga čaka, vse bi vodilo samo k nadaljevanju teh mučnih trenutkov. Ne!

Skušal je brati knjigo naprej, kot da se ni nič zgodilo. Prebral je stran in obrnil list. Toda šele potem je spoznal, da sploh ne ve kaj je prebral. Potrudil se je brati znova. Vrste so plesale, se včasih zmeglile pred očmi in...

Nenadoma je odložil knjigo in z dolgimi, hitrimi koraki odšel iz sobe in po stopnicah navzgor. Ko se je usedel na svojo posteljo je šele segel v žep. Bila sta dva mala bankovca. Dve liri!

Liter vina. Da! Lahko gre v družbo. Ne bo prišel v zagato. Toda ta denar mu je vendarle dala mati. Zaslužila ga je s klekljanjem pozno v noč vsa utrujena, ko so vsi ostali že spali. In zdaj daje ti dve liri njemu; njemu, ki ima tako močne, mlade roke.

Take in podobne misli so Milanu rojile po glavi. Težko, izredno težko mu je bilo. Pravzaprav sram samega sebe, sram s tistimi veliki trdimi rokami, s katerimi si ne more zaslužiti niti za...

Tisto nedeljo popoldan je Milan malo pozneje prišel v družbo, kot so se bili zmenili. Vendar ga prijatelji niso spraševali o tem. Toda vsi, zlasti Milka je nenehno vpraševala kaj mu je, da je tako nerazpoložen.

Ko je Milan pred kratkim pripovedoval o tem dogodku iz njegovih mladih let ob znani brezposelnosti in splošni gospodarski krizi, je dejal, da je imel pred materjo zmeraj slabo vest zaradi tistih dveh lir — za denar, ki ga ni sam zaslužil. V sebi se je zaklel, da gre raje na konec sveta, kot da bi mu znova morala njegova mati dajati posamezne lire, ki jih je tako težko zaslužila. Mati mu menda res ni več dajala denarja. Izogibal se je tega, celo lagal se je, da ima sam. Potem je končno dobil delo v neki gramozni jami. Ko je imel prvi zaslužek, se je hotel oddolžiti: kupil je kavo, sladkor in materi celo blago za predpasnik. Toda o tistih dveh lirah ji ni omenil več. Ni hotel obujati spominov na tiste hude čase. Samo enkrat ji je vendar to povedal. Bilo je to v času vojne. Bolan je iz partizanske edinice prišel začasno domov.

»Vse trpljenje in borba me ne prizadene. Samo, da se ne ponovijo taki časi, ko zdrav in močan nisem imel kje zaslužiti denarja. Se spomnite, ko ste mi dali dve liri, da sem v nedeljo lahko šel v družbo?«

Mati se je samo nasmehnila in ga potrepljala po rami.

K. Makuc

IVAN KLINAR 24

ŽARA S PEPELOM

Udarci padajo.
Bliskavice napolnjujejo temačni prostor.
Bliskavice, ki jih vidi samo ona.
Bliskavice zaradi udarcev...
Nekaj lepkega ji polzi čez obraz, Ve, da je kri.
Udarci in bliskavice.
Bolečina je neznosna.
Ne more je prestajati molče.
— Ničesar ne vem! Ničesar ne vem! Ničesar... — kriči, da ne bi tulila od bolečine.
Udarci padajo.
Udarci in bliskavice...
Odrešujoče nezavesti ni.
— Povzdignite jo malo više, ljubčki! — ukazuje Zwick.
Čuti posurovele roke, ki jo zgrabijo. Dvoje krepkih rok, vajenih rabeljskega posla, ji prekriža roke na hrbtu in jih zveže. Nato zasliši cvileč glas škripca. Ključnica ji zaškrta, kakor da se je zlomila. Noži bolečin se zarežejo v njeno telo. Nato obvisi na rokah, zlomljenih na hrbet in zvezanih v zapestju.
— Govori, golobica! Ne bo ti izpadel jezik, — pijano vpije Zwick.
— Ničesar ne vem! Ničesar! Zakaj me mučite?
Pričakuje udarca, ki bi jo onesvestil, ki bi jo odrešil, pa četudi bi pomenil smrt.
Toda udarca ni.
Trpi v neznosnih mukah.
Zdi se ji, da ima kosti vse zlomljene in da bodo pravkar topa bodala boleče predrla mišice.
Glava je težka. Težja od vsega telesa. Klone na prsi. Dolgi plavi lasje ji padajo čez čelo in se lepijo v krvi.
Čas kakor da se ne zgane. Sekunde so dolge, neskončne kakor muke, ki jih mora prenašati.
Sekunde, neskončno dolge in boleče sekunde... Šele potem se je usmili tema...
Prebuja se. Ne ve, kje je. Le s težavo spozna, da leži na tleh. Zasliši radio. Za hip odpre oči, a jih takoj zapre. Prestane muke zopet ožive.
Dela se nezavestno. Noče več muk. Oblivanje z ledeno mrzlo vodo zanjo ni več muka. Naj jo le oblivajo! Ledeni mokri mraz ni tako strašen kakor viseti na stebru.
— Dolgo se ne zave, — sliši neki glas.
— Morda smo ga res polomili, — sliši znan glas; Zwickov je... Morda smo jo res samo sumničili in ni imela nobene zveze z banditi. Morali jo bomo izpustiti...
Upanje, da jo bodo izpustili, jo je navdalo. Opomogla se bo in potem odšla v gozdove.
— In tvoji dokazi? Tisti bandit, ki smo ga ujeli in ki je povedal, da ga je prav tale peljala k partizanom?
— No, da... — sliši Zwickov glas, zveneč, kakor da mu je nerodno, podoben glasu človeka, ki so ga ujeli na laži... — Pravzaprav sem mu jaz rekel, da ga je peljala ona. In oni je priznal. Priznal bi tudi, če bi rekel, da sem ga peljal jaz. Tako se je bal za svoje ušivo življenje.
— In kaj naj zdaj storimo z njo?
— Po moje bi jo izpustili.
Angelino upanje pozablja bolečino in že dela načrte, kako bo odšla v gozdove. Potem...
— Izpustili? Ali si ob pamet?! Samo poglej, kako smo jo zdelali, da bi je niti mati več ne prepoznala. Ne bi molčala, kaj smo počenjali z njo. In nazadnje bi celo pobegnila k banditom...
Angelino upanje plahni.
— V Auschwitz jo pošljemo, — nekdo zaključi njeno usodo.
Angelino upanje je mrtvo.
Brez udarca se onesvesti...
Kolesa enakomerno udarjajo ob tračnice. V tovornem vagonu je tema. Okence pod stropom je prepleteno z bodečo žico. Nobena ne sme pogledati skozenj. Le kdaj pa kdaj se vanj ujamejo zvezde.
Že drugi dan so brez hrane. Niti vode jim ne dado.
Ure in ure stoje na neki postaji. Vlak se ne premakne. Ko se premakne, se zopet kmalu ustavi in se premika po tirih naprej in nazaj. Od zunaj je slišati preklinjanje premikačev. Naposled kolesa zopet enakomerno udarjajo ob tračnice.
V vagonu jih je več kakor šestdeset. Ne morejo se zleknniti. Čepe, tesno natrpane druga ob drugi. Udje jim hrome. Žre jih mraz. Gloda jih glad. Žeja jih izžiga.
Udarjanje koles...
Postaje...
Čakanja...
Premikanja...
In zopet udarjanje koles ob tračnice.
V vagonu je tišina. Včasih oster prepir za prostor. Potem spet tišina...
Neka starka v vagonu umira. Prav tiho ugasne. Samo zvije se v mrtev klobčič nad kolena...
Potem vlak obstane.
Ob vagonih se sliši tekanje.
Nato zadirčni glasovi povelij.
Jek železnih zapahov.
Cvileče odpiranje nenaoljenih vrat...
Udarec ob železni zapah zdrami Angelo. Vrata, kakor da bi zajokal otrok, se cvileče odpirajo. Vprašujoči pogledi se zazro v odprtino. Zunaj je noč in mraz.
— Heraus! Marsch — marsch! — zasika ledeni glas.
Otrpla telesa se ne morejo vzravnati. Vitki esesovec se z ročno svetilko požene kakor senca v vagon. S škornji si napravi prostor ob vhodu.
— Heraus! Marsch, marsch! — opleta njegov bič.
Angela ne čuti nog, ko vstaja. Kakor da bi ne bile njene, se opoteče proti odprtini vagona. Sloka senca v temi se zgane. Angela začuti udarec. Stopi v prazno skozi vrata. Noge so še vedno hrome. Ko zadenejo ob tla, je ne obdrže. Telo nemočno omahne v ostro kamenje. Na obrazu čuti skeleče bolečine; kamenje ga je razpraskalo do krvi.
— Auf! Auf!
Oster ženski glas kriči nad njo. Bič jo oplazi po nogah. Ne boli je. Nog še vedno ne čuti. Le počasi začne krožiti kri po premrlih udih in ji vrača moč.
Dvigne se. Tedaj opazi, da je vlak dolg. Kakor ogromna črna kača se črta v temo. Iz Lesc pa je odpeljal en sam vagon.
Pred vsakim vagonom se ponavljajo podobni prizori. Žepne svetilke švigajo po onemoglih postavah. Niso samo ženske, tudi moški so, zapazi Angela.
Premražena in izstradana telesa stresa mraz. Zobje šklepečejo. V vlažnem marčnem zraku visi smrdljiv tuj vonj. Smrdi, kakor da bi nekje zažigali gnilo slamo.
Angeline oči iščejo postajo.
Postaje ni.
Vlak stoji na samotnem tiru.
Angela se obrne od vlaka, da bi zaznala pokrajino. Nasproti vlaka se črta v temo obel grič. Med vagoni onstran vlaka se rišejo na nebo pokončne sence kakor stolpi cerkva. Mnogo jih je. Vse do rahlo valovitega obzorja za njimi.
— Mesto? — ugiba Angela.
V odgovor zatipajo v temo slepeči reflektorji. Kakor majhna sonca sijejo z visokih stolpov. Istočasno z njimi zaščemeče v temo ograja iz samih luči.
— Taborišče, — spozna Angela.
Šele v tej svetlobi, ne meneči se za strogo predpisano zatemnitev, zagleda Angela vso množico jetnikov in jetnic, ki jih je pripeljal vlak. Skupina, ki so jo odbrali esesovci, hodi od vagona do vagona. Angela vidi, da nekaj iztovarjajo in zlagajo na kupe. Šele sedaj spozna tisti nekaj; pred vagoni se kopičijo trupla, med potjo umrlih.

Ob poskusnih pripravah za polet človeka v vesolje

Zakaj so psi boljši od opic?

Pred kratkim je sovjetski premier Hruščev izjavil, da nameravajo v SZ v kratkem pognati v vesolje kar 60 ton težak umetni satelit. Prav tako je prejšnji teden prinesel londonski tisk vest, da so Rusi že napravili poiskus s človekom, ki so ga s preurejeno vojaško raketo izstrelili 96 km visoko in se je nato živ in zdrav vrnil na zemljo.

V zadnjih dneh pišejo Amerikanci tudi o skupini sovjetskih ladij, ki so jih opazili v sredini Pacifika; domnevajo, da je treba tudi te ladje spraviti v zvezo s kakim večjim raketnim poizkusom.

Vse te vesti, pa naj bodo utemeljene ali ne, dajo razumeti, da se v SZ že konkretno pripravljajo na izstrelitev rakete s človeško posadko. Po uspeli vrnitvi »celice« s psi, zajci, mišmi in drugimi živalmi, do katere je prišlo že prejšnji mesec, je pričakovati, da bodo Sovjeti kmalu pripravljeni na ta veliki zgodovinski dogodek in je zato treba le čakati na vest o uspešni vrnitvi rakete s človeško posadko.

Pred poskusom s človekom pa vršijo preizkušnje z živalmi, med drugimi tudi z opicami, da bi proučili njihovo obnašanje v jonosferi. Vendar pa je znano dejstvo, da sovjetski znanstveniki uporabljajo za te poizkuse najrajši pse in šele za njimi morske prašičke in opice.

Morski prasiček je tipična poizkusna žival. Uporabljajo ga precej pogosto za to, ker se naglo množi, ker ni podvržen pogostim boleznim, ker malo stane in ker je njegov organizem še vedno visoko razvit tako, da se biološko približuje človeškemu organizmu.

Še bližje človeškemu organizmu pa je opica, zlasti nekatere vrste opic, ki pa se v neprirodnih razmerah nerade množijo. Tudi po svojem značaju so opice zelo čudne in zelo rade muhaste. Priprave za vsemirski polet pa so drage in morajo pri takih poizkusih izključiti vseko muhavost.

Zato je pes bolj prikladen za vsemirske poizkuse, ker je zelo pametna žival, ki se more primerno izučiti. Poleg tega je pes zelo pohleven in »konstantnega« značaja. Upoštevati je treba, da imajo sovjetski znanstveni zavodi zelo veliko psov, ki so nekaki križanci med volčjakom in foksterierom ter med cockerjem in sibirskim psom. Vsi ti psi so izredno brihtni ter pohlevni, torej zelo prikladni za dresuro. Pa še eno prednost imajo, njih teža je skoraj konstrantna in zato morajo strokovnjaki svoje naprave in pripomočke v raketah delati po nekem standardu.

Vsi ti razlogi so odločali, da so se sovjetski strokovnjaki pri svojih vsemirskih poizkusih opredelili bolj za pse, kot pa za opice in morske prašičke.

STEKLENA PUŠKA

Nedolgo tega so napravili prvo puško s stekleno cevjo. Puška ni vojaška, kakor bi utegnil v teh časih »razoroževanja« kdo pomisliti, marveč lovska. Za izdelavo cevi so uporabili 1000 km dolgo stekleno nit, ki so jo na kemičen način spojili in jo prilepili na milimeter debelo jekleno podlogo. Pravijo, da ima takšna cev mnogo prednosti pred navadno, saj ne rjavi, je dvakrat bolj trdna in odporna od jeklene, se teže ogreje in hitreje ohladi, razen tega je pa tudi nekajkrat lažja.

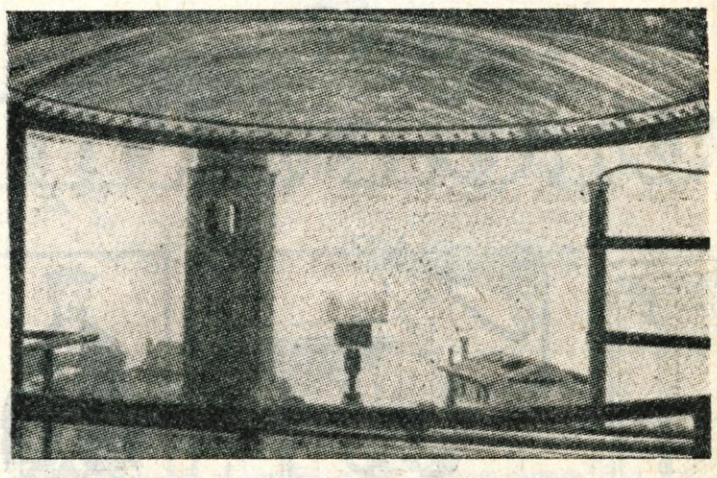

PEKEL V ŽARIŠČU

V žarišču koncentracijskega reflektorja — paraboličnega zrcala sončne peči v Piranu so že dosegli temperature do 2800°C. Ko bodo namestili novo sledilno zrcalo, menijo doseči še precej ve č. Sončna peč je tako za eksperimentiranje, kot tudi za praktično delo kaj primerna naprava, saj z njo lahko dosežemo visoke temperature pri kemično čistih pogojih

Naš prvi ramanski spektrograf

Nagel razvoj v vseh vejah naše industrijske lroizvodnje, zlasti pa še uvajanje sodobne velikoserijske proizvodnje terja čedalje bolj točnejše in hitrejše kemične analize ter kontrolne meritve surovin ali končnih izdelkov. Med sodobnimi analitičnimi in kontrolnimi metodami v tovarniških laboratorijih zavzemajo zadnje čase vedno pomembnejše mesto različne spektroskopske in spektrografske metode; te namreč omogočajo zelo hitre in točne analize oziroma kontrolne meritve, pogosto pa sploh ni drugega načina za ugotavljanje sestava ali čistote surovin oziroma končnih izdelkov.

Znano je, da ima vsaka prvina popolnoma svojevrsten spektor in da je zato moč s spektralno analizo ugotoviti ne samo sestavo vzorca, ki ga preiskujemo (kvalitativna analiza), temveč tudi količino posameznih sestavin (kvantitivna analiza). Za raziskovanje zgradle molekul, za hitro ugotavljanje sestava ali čistote nekaterih surovin in izdelkov ter za mnoge druge industrijske namene je zelo ugodna ramanska spektrografija, ki Ramanov efekt. Ta efekt se pokoristi tako imenovani SMEKAL-RAMANOV EFEKT. Ta efekt se pojavi pri razklonu svetlobe določene valovne dolžine v trdni, tekoči ali plinasti spojini; spekter razklonjene svetlobe vsebuje poleg črt razklonjene svetlobe z nespremenjeno valovno dolžino, še slabotne ramanske črte nekoliko višje in nižje frekvence. Efekt je prvi odkril znani indijski fizik Raman 1928. leta, ki je za to odkritje dobil dve leti kasneje Nobelovo nagrado za fiziko.

Zaradi velikega pomena ramanske spektrskopije za različne industrijske analize in kontrolne meritve, kot na primer analize nafte in njenih derivatov, mineralnih kislin, rudnin in kovin, itd., so naši spektroskopiki začeli razmišljati, da bi izdelali doma zahteven ramanski spektrograf, kakršne smo morali doslej za drage devize uvažati za potrebe znanstvenih industrijskih laboratorijev. Te težke in zahtevne naloge se je lotila skupina slovenskih strokovnjakov s kemičnega instituta »Boris Kidrič« v Ljubljani in iz tovarne optičnih izdelkov »TOS«. Pobudo za to je dal naš znani in priznani strokovnjak, univerzitetni profesor dr. Dušan Hadži. Po dolgem in trda polnem delu strokovnjakov ter celotnega kolektiva tovarne »TOS« smo dobili naš prvi domači ramanski spektrograf, ki je na zagrebškem velesejmu vzbudil veliko pozornost domačih in tujih obiskovalcev.

Naloga, ki so se jo lotili v tej tovarni, je ibla precej zahtevna, zlasti kar zadeva izdelavo optičnih delov. Tako velikih prizem, ki so jih vgradili v domači ramanski spektrograf, pri nas doslej še nismo delali, saj merijo stranice 16 mm. Seveda so morali premagati še kopico drugih težav, da so nalogo uspešno rešili. Spektrograf so izdelali temeljito in ga tudi preizkusili. Fotografirali so črte živosrebrne svetilke in črte tetraklorogljika, rezultat je bil nadvse zadovoljiv.

Ta spektrograf je naprava s srednjo ločljivostjo in veliko apreturo, ki je namenjena predvsem za ramansko spektrografijo in za splošno merjenje emisijskih spektrov. Dolžina spektra od 3800 A (angströmov) do 5900 A je približno 80 mm. Linearna disperzija je pri 4358 A približno 20 A na mm. Svetlobni izvor je živosrebrna svetilka: ta pošilja svetlobo snovi, ki jo preiskujemo, snov pa nato sipa svetlobo, ki jo razklonimo. Cena tega ramanskega spektrografa je okoli 6 milijonov dinarjev.

Krompir namesto barometra

Sovjetski biolog Albert Eme je odkril novo, naravnost senzacionalno uporabnost krompirja. S krompirjem bo mogoče delati najbolj zanesljive vremenske napovedi!

S posebnimi instrumenti je Eme odkril, da krompir »diha« s svojevrstnim ritmom, na katerega vplivajo kozmična žarčenja in spremembe v ionizirajočih radiacijah. Sovjetski biolog je tudi odkril, da na ritem dihanja krompirjevega gomolja vpliva že najmanjša sprememba v atmosferskem pritisku. In ne samo to! Krompir zaradi nepojasnjenih vzrokov takšne spremembe tudi sluti, in to celo dva dni vnaprej. To pa je nekaj, česar ne moremo pričakovati niti od najbolj občutljivega barometra. Preden se je Eme upal napisati vsaj eno vrstico o svojem odkritju, je napravil več kot tisoč poskusov, ki so povsem potrdili njegova domnevanja. Kaže, da so dobili meteorologi v krompirju zaveznika, ki jih bo bolj varoval pred blamažo, kakor pa barometer.

Pristanišče v Kopru nameravajo povečati

Od 7. decembra 1958, ko so v koprski luki izročili prometu prvi del obale, se je blagovni promet v tem pristanišču naglo večal. Zato so se pred kratkim sestali v Kopru na posvet strokovnjaki, da bi se pogovorili o nadaljnjem povečanju pristaniške obale.

Izdelali so načrt, po katerem naj bi v štirih etapah povečali operativno obalo na 1975 m dolžine, s čemer bi pristanišče doseglo letno zmogljivost dva milijona ton. Izvedba tega načrta bi predvidoma trajala 10 do 15 let. Proračunski stroški za izgradnjo pristanišča bi znašali nekaj nad 11 milijard dinarjev, skupaj z železniško povezavo z zaledjem pa okrog 14 milijard dinarjev. Ko bo ta načrt izveden bo Koper lahko v znatni meri razbremenil Reko, kjer je pomorski promet precej večji, kot ga zmore ta luka.

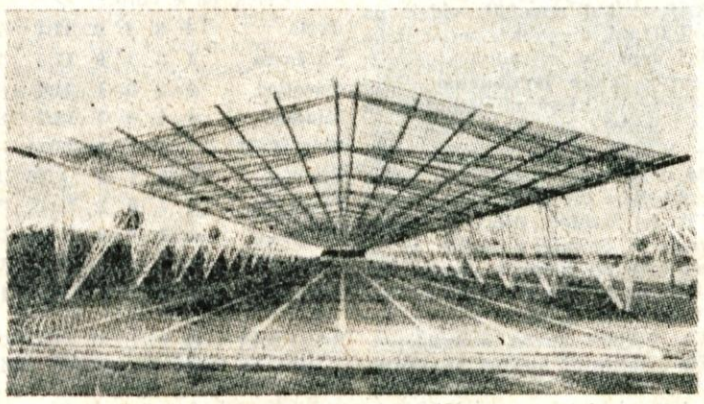

STREHA ZA NAJHITREJŠE

Tekmovalna proga v Rimu za tek na 100 m je pokrita s prozorno streho, ki sloni na posebni jekleni konstrukciji. Tukaj so se na olimpijadi pomerili tisti, ki so v atletiki — kraljici športov — zares najhitrejši

BODICE

△ *O Pepetu iz Kamnika ne bi mogel trditi, da je nergač, toda vedno nekaj tuhta in išče. Saj ga razumem. V tolikih odborih tiči, da se stalno ubada s kakimi kamniškimi zadevami. Zadnjič mi je zaskrbljeno mahal pred nosom z nekakšno mapo, na kateri sem razbral, da gre za zazidalni načrt. »Iščem primeren prostor, kamor bi postavili novo poslopje pošte in zavoda za socialno zavarovanje. Reprezentativno zgradbo,« je opravičil Pepe svojo ihto.*

»Takole v sredino mesta spada taka reč, menim,« sem mu skušal pomagati. »Pošta mora biti v bližini sedanje pošte, da bo manj dela s prestavljanjem telefonskih in drugih kablov in če bodo nad pošto še uradi socialnega zavarovanja, si bodo takorekoč roke podajali z drugimi kamniškimi uradi, kar je prav v redu.«

»Nak,« se je na kratko odrezal Pepe. »V Kamniku nimamo take navade. V središče mesta tiščimo stanovanjske bloke, reprezentativna poslopja pa na periferijo. Kulturni dom smo odmaknili na rob mesta kar najbolj daleč od središča, »Titanovo« kovinarsko šolo smo skrili za Bistrico, zdaj moramo pa še najti prostor, kamor bi skrili poslopje zavoda za socialno zavarovanje. Mislim, da bo tam proti Tunjicam kar dobro spravljen,3 je modroval Pepe.

»Pa bi vendar poskušali najti prostor na Trgu talcev,« sem ga hotel pregovoriti. »To bi bila preveč idealna rešitev,« je važno pokimal Pepe in stisnil pod roko zazidalni načrt. Ko sva se razšla, sem mu obljubil, da ga bom ob prihodnjem snidenju najprej vprašal, kako je rešil omenjeno zadevo.

△ *Pa še ena iz povsem drugega konca Gorenjske. Podjetje Transturist Škofja Loka ima vsak torek redno avtobusno progo Kropa—Radovljica v svojem voznem redu. Približno pred štirinajstimi dnevi pa se je dogodilo, da avtobus v Kamni gorici ni niti počakal, kaj šele, da bi naložil 15 ljudi, ki so čakali, da bi se peljali v Radovljico. Med njimi sem bil tudi jaz in sklepal sem, da je bilo za avtobus že v Kropi preveč potnikov. Potniki v Kamni gorici smo nato čakali več kot dve uri, če se bo morda avtobus vrnil in se nas usmilil. Toda čakanje je bilo zaman. Drugič bi svetoval šoferju in sprevodniku, da bi v takšnem primeru avtobus lahko vsaj toliko počakal na postaji v Kamni gorici, da bi sprevodnik čakajočim potnikom povedal za kaj gre. Morda bi jih lahko potolažil s tem, da se bo vrnil, saj je vsak torek uradni dan na vseh občinskih in drugih uradih.*

In na svidenje do prihodnjič

Vaš Bodičar

OTOK ZAKLADOV

R. L. STEVENSON

11. Nenadoma je kapitan zavpil: »Ne, ne, ne! Če bo kdo obešen, naj visimo vsi!« Potem je nastal v sobi strašanski hrup. Moža sta preklinjala in divjala. Zaslišal sem bolesten krik. Hip nato je pridirjal skozi vrata Črni pes in tik za njim kapitan — oba sta vihtela gole sablje in Črni pes je imel levo ramo vso krvavo. Kapitan je pri vratih strahovito zamahnil in bi nasprotnika gotovo presekal do pasu, da ni prestregel udarca velik izvesek naše krčme. Ranjenec jo je jadrno popihal čez grič.

12. Kapitan se je opotekel nazaj v hišo, lovil se je za zid in zahteval ruma. Slišal sem ga, kako je ponavljal: »Od tod moram, od tod moram!« Potem je padel po tleh in obležal iztegnjen, zaprtih oči in v obraz je bil bled ko zid. Po stopnicah je prihitela moja mati. Skupaj sva dvignila kapitanu glavo; hropel je. Mislila sva, da je ranjen in iz stiske naju je rešil doktor Lisevey, ki je pravkar hotel obiskati našega očeta. »Oh, doktor,« sem vpil. »Kaj naj napravimo? Kje je ranjen?«

LJUDJE IN DOGODKI

Bodočnost človeštva je odvisna od nas vseh

Na 15. zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov je v ponedeljek, 3. oktobra, govoril tudi indijski ministrski predsednik Džavaharlar Nehru.

V svojem govoru je Nehru pozval Generalno skupščino OZN, naj soglasno in čimprej sprejme osnutek resolucije Gane, ZAR, Indonezije, Jugoslavije in Indije, ki je bil prejšnji teden dostavljen delegacijam in ki poziva, da je treba obnoviti stike med Sovjetsko zvezo in ZDA. Ministrski predsednik Nehru je izrazil prepričanje, da bo Generalna skupščina sprejela osnutek resolucije petih izvenblokovskih držav. Dejal je, da je resolucija preprosta in jo je moč podpreti brez večjih razprav. Resolucija ne skuša prejudicirati nobenega ukrepa in tudi ne teži za tem, da bi izvajali pritisk na katerokoli državo ali na kateregakoli posameznika. Njen poglavitni namen je, da bi se premaknili z mrtve točke v mednarodnem položaju. Nehru je dejal, da moramo odgovornost za sedanji položaj deliti vsi skupaj. Toda razmere kakršne vladajo sedaj na svetu, so zelo veliko odvisne od dveh močnih držav: ZDA in Sovjetske zveze — in če bo moč napraviti tudi majhen korak, si bo svet z olajšanjem oddahnil.

V zvezi s pismom predsednika ZDA državnikom petih držav, ki so predložili resolucijo, je Nehru še posebej poudaril, da čeprav odgovor predsednika ZDA Eisenhowerja ne obeta, da bi bili stiki, ki so jih priporočili, verjetno navezani v bližnji prihodnosti, predsednik ZDA ni v celoti zavrnil te zamisli. Vrata so še vedno odprta za razglabljanje in predsednik je izrazil željo, da prispeva k popuščanju mednarodne napetosti. S to resolucijo niso predlagali kake posebne rešitve, čutili pa so in še vedno čutijo, da mora Generalna skupščina proučiti to vprašanje in storiti vse kar more, da bi odpravili nove ovire, do katerih lahko pride.

Večji del govora je ministrski predsednik Nehru posvetil razorožitvi kot najvažnejemu in najbolj nujnemu vprašanju. Poudaril je, da je bil doslej nedvomno dosežen napredek, kar zadeva načrte in predloge o razorožitvi. Treba je napeti vse sile, da bi prenehalo tekmovanje v oboroževanju, dokler ne bo prepozno. Opozoril je tudi na to, da bo morda prepozno, če v prihodnjih treh ali štirih letih ne bomo začeli izvajati sporazuma o trajni razorožitvi. V tem imajo ZDA in Sovjetska zveza ključ vojne ali miru in ogromno odgovornost.

Ko je Nehru govoril o problemih Afrike in Konga, je izjavil, da je nujna naloga, osvoboditi tiste afriške dežele, ki so še vedno pod kolonialno nadvlado. Obsodil je rasizem in politična preganjanja v tistih afriških deželah, v katerih je svoboda privilegij manjšine.

Kar zadeva Kongo je premier Nehru poudaril, da čaka OZN težavna odgovornost. Bistveno važno je ohraniti nedotakljivost Konga. Tuje države se morajo odreči vsakemu vmešavanju v notranje zadeve ali podpihovanju spopadov med posameznimi frakcijami.

Ob koncu svojega govora se je Nehru odločno zavzel za sprejem LR Kitajske v OZN.

Te dni po svetu

HAMMARSKJÖLDOV ODGOVOR

V Generalni skupščini se je nadaljevala splošna razprava. Preden je dal besedo prvemu govorniku, generalnemu sekretarju Hammarskjöldu, je predsednik skupščine Boland obvestil članice OZN, da je na dnevni red seje postavljen tudi predlog resolucije petih držav, ki so jo v Generalni skupščini predložili predsedniki Tito, Naser, Nkrumah in Sukarno ter premier Nehru.

V odgovoru na izvajanja prejšnjih govornikov je generalni sekretar Organizacije združenih narodov Hammarskjöld izjavil, da bi bila, če bi on odstopil, Organizacija Združenih narodov razcepljena na štiri strani v trenutku, ko je položaj zelo nevaren. »Nimam pravice to storiti«, je izjavil Hammarskjöld in pripomnil, da bo opravljal svoj mandat do njegovega izteka, oziroma do pomladi leta 1963.

HRUŠČEV O OBNOVITVI RAZGOVOROV Z EISENHOWERJEM

Kakor poročata agenciji France Presse in Reuter, je predsednik sovjetske vlade Hruščev ponovno poudaril, da pristane na obnovitev pogajanj z ZDA, če se ameriška vlada opraviči za incident z letalom U-2 in če obsodi dejanja, ki so privedla do poslabšanja sovjetsko-ameriških odnosov.

EISENHOWER BO VERJETNO ŠE TA TEDEN GOVORIL V GENERALNI SKUPŠČINI

V OZN se je izvedelo, da bo predsednik Eisenhower verjetno še enkrat govoril v generalni skupščini. Tu sodijo, da je predsednik Eisenhower o tem med drugim razpravljal v nedeljo v Washingtonu z britanskim ministrskim predsednikom Macmillanom.

PREDVOLILNA NEDELJA V ITALIJI

Za zadnjo nedeljo bi lahko dejali, da je bila v Italiji velika predvolilna nedelja, kajti razen sekretarja krščansko-demokratske stranske, so imeli prva volilna zborovanja voditelji vseh večjih italijanskih strank: Togliati v Milanu, Neni in Saragat v Rimu, za krščansko demokracijo pa je nastopil Segni v Genovi in namestnik sekretarja stranke Scaglia v Bergamu. V svojih govorih so obravnavali predvsem politične vidike letošnjih upravnih volitev.

ZAOSTRENO IN NAPETO VZDUŠJE

Vzdušje na letni konferenci Laburistične stranke, ki se je začela v ponedeljek v Scarborougu, je tako zaostreno in napeto, da nihče več niti ne skuša napovedovati, kakšen bo končni rezultat konference. Poudarjajo pa, da bo to ena najbolj odločilnih konferenc v zgodovini britanske Laburistične stranke.

TELESNA KULTURA

Pred sejo ObLO Kranj

Razprava o športu in telesni vzgoji

Na jutrišnji seji Občinskega ljudskega odbora Kranj bo na dnevnem redu skupne seje prvič poročilo o stanju telesne vzgoje v kranjski občini, ki ga je pripravil Svet za telesno vzgojo pri občinskem ljudskem odboru v Kranju.

V poročilu je zelo na široko obdelano delo telesnovzgojnih organizacij v kranjski občini. Če ocenimo današnjo organizacijsko mrežo športnih in telesnovzgojnih društev v občini, opazimo, da obstojajo v glavnem športna društva in klubi na eni ter telesnovzgojna društva Partizan na drugi strani. — V kranjski občini deluje danes 9 društev »Partizana«. To so: v Besnici, Dupljah, Kranju, Naklem, Podbrezjah, Predosljah, Stražišču, Trbojah in na Visokem. Razen društev Partizan pa deluje v občini še 8 športnih društev oziroma klubov, in sicer: ŠD Triglav, ŠD Mladost in NK Planika v Kranju, SK Jezersko, ŠD Storžič na Golniku, ŠD Krvavec v Cerkljah. — ŠD Svoboda v Šenčurju in KK »Simon Jenko« v Podreči. Razen naštetih športnih organizacij deluje v občini še občinski strelski klub, ki združuje še 25 strelskih družin.

Vsa ta društva in klubi pa gojijo v svojih vrstah 16 različnih športnih panog, in sicer: rokomet v 6 društvih, nogomet v 6, kolesarstvo v 1, odbojko v 4, namizni tenis v 8, atletiko v 5, plavanje v 1, smučanje v 2, košarko v 1, v judo v 1, kegljanje v 2, sankanje v 2, tenis v 2, badmington v 1, telovodba v 6 in šah o 2 društvih oz. klubih. Razen tega pa ima Planinsko društvo v Kranju še mladinski odsek, alpinistični, jamarski, markacijski in propagandni odsek. Na seji bodo govorili še o finančnem stanju telesnovzgojnih organizacij, o športnih objektih, o izven društveni telesni vzgoji, o šolski telesni vzgoji in kako bi še enkrat organizirali nabiralno akcijo za zbiranje sredstev za gradnjo športnih objektov.

Razen o telesni vzgoji bodo na seji govorili še o prenosu nekaterih šol iz pristojnosti OLO na ObLO in drugo.

-č

Finale državnega prvenstva v plavanju

Ali je to pravilno?

Letošnje državno prvenstvo v plavanju je bilo zaključeno dne 30. septembra v Splitu pod dokaj nenormalnimi pogoji. Doslej se namreč še ni zgodilo, da bi bilo državno prvenstvo ob tako poznem času, ki niti najmanj ne ustreza plavalnemu športu. Najprej je bilo določeno, da bo finalno tekmovanje v prvi polovici septembra, kasneje pa so ga zaradi gostovanja Japoncev preložili na kasnejši datum. Seveda so klubi s kontinenta pri zvezi protestirali proti prestavitvi prvenstva, vendar to ni nič pomagalo. Težave, ki so jih imeli klubi, niso bile samo v tem, da niso imeli možnosti treninga, pač tudi v tem, da so njihovi člani pretežno dijaki, ki imajo reden pouk. Razen tega pa ni najbolje nastopati v tako močni konkurenci po enomesečnem počitku. Zato klubom ni preostalo drugega, kot da se tekmovanja udeleže. Iz zgoraj navedenih razlogov se ŽPK Ljubljana tekmovanja sploh ni udeležil in je s tem sam odstopil od nadaljnjega tekmovanja.

Kranjski plavalci pa so se tega tekmovanja udeležili nepopolni. Nastopili niso nekateri tekmovalci in tekmovalke (Kocmur, Colnarjeva, Konciljeva, Peternelj itd.). Prav zaradi tega je ekipa dosegla 7. mesto. Ni mogoče ocenjevati, kakšno mesto bi Triglav zavzel, če bi nastopil kompleten, vendar je popolnoma jasno, da mu pripada 4.-5. mesto. Morda še večji udarec je doživela zagrebška Mladost. Ta klub je nedvomno najboljši v državi že vrsto let, vendar mu vsako leto na državnih prvenstvih diskvalificirajo štafeto, včasih pravilno, včasih pa tudi v čudnih okoliščinah. Ne samo, da zagrebška Mladost ni imela možnosti treninga in je bila torej oslabljena, doletela jo je letos že četrta diskvalifikacija štafete, s tem pa je izgubila naslov prvaka. Če k temu dodamo še, da je bila to pot diskvalificirana štafeta v čudnih okoliščinah, potem je jasno, da prvenstvo ni doseglo namena ter ni doseglo športne ravni, niti ni dalo pravega prvaka. Prvenstvo je osvojil Jadran iz Splita, ki je bil prireditelj in praznuje 40-letnico obstoja. Trofeja, ki jo je osvojil to pot za svoj jubilej, pa ni tako čista kot so bile dosedanje.

Nadrejena športna zveza bo morala resno premisliti, ali so takšna tekmovanja pravilna in enakovredna za vse klube. Obmorski klubi imajo daljšo sezono, zato so njihovi tekmovalci v najboljši formi, kontinentalni klubi pa brez zimskih bazenov ne morejo biti enakovredni tekmeci. Zato bi bilo prav, da se prvenstvo začne v času, ko imajo vsi klubi možnost priprav, ter da finalno tekmovanje pokaže realen plasma klubov in njihovo vrednost. tt

DRUGO MESTO V EKIPNI KONKURENCI

Atleti Triglava, Florjančič, Cvirn, Zupančič, Kleč in Jevšnikova so nastopili v nedeljo v Beljaku na 2. mednarodnem cestnem teku. Posamezno so osvojili prvo (Jevšnik), drugo (Kleč), tretje (Florjančič) in dve peti mesti, ekipno pa so bili drugi. Uspeh je toliko večji, ker so kljub močni zasedbi domačinov dosegli drugo mesto z rezervnimi močmi. Dva najboljša dolgoprogaša Marko Hafner in Miha Hafner sta namreč v tem času nastopala v slovenski mladinski reprezentanci na peteroboju republik v Zagrebu.

ZAPISEK NA ROB

Nevarnost na cilju

V nedelio so bile v Kranju kolesarske dirke v organizaciji Kolesarskega kluba Mladost. V ponedeljkovi številki našega lista je zaradi pomanjkanja prostora odpadlo nekaj podrobnosti s tega tekmovanja.

V dirki juniorjev so zasedli 3., 4. in 5. mesto Kalan, Hvasti in Pirc iz Kranja, z istim časom kot Markoja (Rog), ki je privozil skozi cilj drugi. Vozili so s hitrostjo nad 34 km na uro. Tekmovalec Mladosti Lado Pirc je dobil opomin, ker je namerno oviral tekmovalca s startno številko 65. — Pri turistih je prvi prevozil belo črto na Titovem trgu tekmovalec ljubljanskega Roga Špendal, ki pa so mu pribili minuto in pol, ker je koristil motorno vodstvo (vozil je za avtobusom).

Ko je privozila na cilj glavnina turistov, je enemu v skupini nenadoma počila zračnica. Ker je končna hitrost (šprint) kolesarjev precejšnja, je bil padec neizbežen. Kasneje so ugotovili, da so bili na mestu padca posuti risalni žebljički!

Kdo jih je raztresel, bo težko ugotoviti, toda ali nerazsodnega gledalca (morda celo tekmovalca) ne bo zapekla vest ob misli na posledice, ki bi bile prav lahko hujše. — Kaj ko bi se tekmovalec smrtno ponesrečil, ali če bi vozil na čelu glavnine in bi se jih lahko ponesrečilo več?

Nogometni komentar

KAM TRIGLAV?

Gledalci, ki so se v nedeljo zbrali ob igrišču Triglava, da bi spremljali prvenstveno tekmo SCL med Triglavom in Soboto, so ob koncu nezadovoljni zapuščali prizorišče tekmovanja. — »To ni več nogomet!« je bil najpogostejši »komentarček« ob igrišču. Gledalci so bili razočarani nad zelo slabo igro domačinov, ki je večkrat prešla v grobe napake. Res je, da je nogomet moška igra, ki je lepa le, če je hitra in ostra, toda s tem, kar so počeli Triglavani, so publiko povsem razočarali. S tako igro (v obeh smislih) Triglavani res ne bodo daleč prišli — dva skrajna cilja sta: Nogometno disciplinsko sodišče in Gorenjska nogometna podzveza, saj smo na tekmah v tej ligi navajeni na boljši nogomet. Prekrškov, kot smo jih videli na tej tekmi, zlepa kje ne vidimo. Pri tem so se odlikovali vsi; morda lahko izvzamemo edino Mihelčiča, ki se ni razburjal in ni »vračal«, če je bil »fauliran«. — V nedeljo pa je prišlo tudi do neljubega dogodka, ki lahko vrže slabo luč na kranjski šport. Ko je igralec Dagarin brcnil vratarja Sobote v glavo, ga je res laže poškodoval, vendar zato še ne bi bilo treba klicati rešilnega vozila, ki je pri gledalcih vzbudil razna sumničenja. Tudi takratni nešportni protesti publike so bili neupravičeni, saj je vsakdo lahko videl, da kranjski napadalec tega ni storil namerno. To ni zagovor, to tudi ni opravičilo, gledalec, ki gleda nogomet športno pa bo to razumel.

Triglav je po četrtem kolu zaradi dobre razlike v golih na vrhu spodnje polovice (7.), vendar ima enako število točk, kot predzadnji na lestvici.

V gorenjski nogometni podzvezi so bili tudi v četrtem kolu doseženi visoki rezultati. Gorenjski nogometaši so v nedeljo dosegli le dva gola manj, kot v prejšnjem kolu (36) in je tako v podzvezi že 131 zadetkov.

Tržič se je z visoko zmago nad Planiko (8:0) še bolj utrdil na prvem mestu, nogometaši Škofje Loke, ki so dali Tržičanom edini gol, pa so prav tako s 7 točkami drugi. — Mesti na lestvici sta zamenjala le Triglav B in Planika. — Ostala rezultata: Škofja Loka : Naklo 6:1 in Šenčur : Triglav B 2:5

Lestvica po 4. kolu:

Tržič	4	3	1	0	17:1	7
Šk. Loka	4	3	1	0	17:5	7
Jesenice	4	3	0	1	24:9	6
Mladost	4	3	0	1	13:7	6
Triglav B	4	2	1	1	12:15	5
Planika	4	1	1	2	9:16	3
Prešeren	4	1	0	3	15:18	2
Naklo	4	1	0	3	15:19	2
Tržič B	4	0	1	3	5:16	1
Šenčur	4	0	1	3	4:25	1

RAZPRAVA O VELEM POLJU

Jutri se bosta na skupni seji sestala Sveta za šport in telesno vzgojo ter za turizem in gostinstvo pri Okrajnem ljudskem odboru. Na seji bodo med drugim obravnavali in poslušali poročilo o izgradnji smučarskega centra na Velem polju.

MLADINO V SAMOUPRAVLJANJE!

JESENICE — Te dni je bila v mehanični delavnici letna mladinska konferenca, ki je hkrati tudi med prvimi v Železarni na Jesenicah. Poročilo o delu in uspehih organizacije je prebral tovariš Silvo Valentar. Poročilo pravi, da je potrebno v bodoče mlade proizvajalce večkrat seznanjati preko proizvodnih konferenc in sekcije kluba mladih proizvajalcev o izvajanju družbenega načrta podjetja, o delu in sklepih organov delavske samouprave v ekonomski enoti in gospodarske organizacije v celoti. Pri tem je potrebno vključiti še več mladih ljudi v delo samoupravnih organov pri reševanju proizvodnih problemov. V razpravi so poudarili, da je potrebno posvetiti več skrbi strokovnemu izobraževanju mladih ljudi in reševanju njihovih ekonomsko-socialnih problemov. — Nato so izvolili novo vodstvo in sprejeli delovni načrt za nadaljnje delo organizacije.

O KMETIJSKIH ZADRUGAH

Na seji sekretariata Občinskega komiteja ZK Kranj, ki je bila v ponedeljek, 3. oktobra, so največ govorili o nekaterih aktualnih problemih kmetijstva in se posebej o perspektivah razvoja kmetijskih zadrug. Da bi organizacijsko okrepili nekatere zadruge, so predvideni posebni sestanki z zadružniki, kjer bi se pogovorili o morebitni združitvi in o drugih problemih.

PRIČETEK KEGLJAŠKE SEZONE NA Gorenjskem PESTER SPORED PRIREDITEV

S prvenstvom za starejše člane, ki je bilo preteklo nedeljo v Kranju, se je pričela letošnja kegljaška sezona na Gorenjskem. Prihodnjo nedeljo in nato spet čez teden dni, bodo na Bledu tekmovali mladinci za naslov gorenjskega prvaka. Jutri se prične prvenstvo Kranja, na katerem bo nastopilo preko 40 kegljačev. To tekmovanje bo hkrati izbirno za člansko prvenstvo Gorenjske, ki bo 16. oktobra in 6. novembra na Jesenicah in v Kranju. Članice pa bodo izbrale najboljše v dveh nastopih 23. in 30. oktobra na Jesenicah in v Kranju. Z vseh teh tekmovanj se bodo najboljši uvrstili na republiško prvenstvo, ki bo prihodnjo pomlad. Le med starejšimi člani bo znan prvak že v nedeljo na jeseniškem kegljišču.

L. S.